

Bachelor in de pedagogie van het jonge kind

Stedelijk Onderwijs Gent: François Laurentinstituut,
Buitenschoolse opvang De Dulle Grietjes,
Peutertuin De Dulle Grietjes

Academiejaar 2023-2024

Wat is de speelvisie van het team van het kindcentrum te Gent?

Bachelorproefbegeleider Mevr. Decruynaere Elke

Bachelorproef voorgedragen door:
Deliens Ada

Academiejaar 2023-24

Tot het bekomen van de graad van
Bachelor in de Pedagogie van het
Jonge Kind

1 Woord vooraf

Met deze bachelorproef sluit ik mijn twee leerrijke jaren af van de opleiding 'Bachelor in de Pedagogie van het Jonge Kind'. Terugkijkend op de opleiding, voel ik me vervuld door nieuwe vriendschappen die ik heb gesloten en ben ik gegroeid in kennis en vaardigheden.

Het schrijven van deze bachelorproef was een uitdaging, vooral in combinatie met mijn stage. Maar uiteindelijk is het me gelukt, en daar ben ik trots op.

Mijn stage in het kindcentrum was een verrijkende ervaring. Kennismaken met de doorgaande lijn en de werking van het kindcentrum was zeer waardevol. Samen zijn we uitdagingen aangegaan en hebben we successen gevierd. Mijn oprechte dank aan het team voor hun warme ontvangst en hun bijdrage aan mijn onderzoek! In het bijzonder wil ik mijn stagementor, Annelies Steenacker, bedanken voor de vrijheid die ik kreeg, de leerkansen die ze bood en haar motiverende woorden. Ook wil ik Alyssa Van Hoed, ook stagiaire in het kindcentrum, bedanken voor haar steun en dat ik op haar kon rekenen. Ik heb er een vriendin bij.

Verder wil ik mijn vrienden, familie en vriend bedanken voor hun onvoorwaardelijke steun en motiverende woorden gedurende mijn opleiding. Speciale dank aan Lisa Moens, die last minute als verslaggever kon optreden tijdens mijn focusgroep. Dit heeft me zeker geholpen bij het verwerken van mijn onderzoek.

Last but not least, wil ik mijn bachelorproefbegeleider, Elke Decruynaere, bedanken voor haar feedback en aanmoediging. Ook dank aan ons 'orakel', Joke Goetmaecker, voor haar enthousiaste aanwezigheid tijdens de interviews en het delen van nuttige informatie.

Heel erg bedankt!

Ada Deliens
2/06/2024

Stedelijk Onderwijs Gent: François Laurentinstituut, buitenschoolse opvang 'De Dulle Grietjes' en peutertuin 'De Dulle Grietjes', de organisaties waar voorliggend onderzoek heeft plaats gevonden, geven toestemming voor de vermelding van haar naam en de beschrijving van de verzamelde gegevens in de tekst.

2 Inhoudsopgave

1	Woord vooraf	3
2	Inhoudsopgave	4
3	Abstract	6
4	Inleiding.....	8
4.1	<i>Huidige situatie en probleemstelling.....</i>	<i>8</i>
4.2	<i>Waarom een gezamenlijke speelvisie?.....</i>	<i>10</i>
4.2.1	<i>Verschillende perspectieven</i>	<i>10</i>
4.3	<i>Wat is een visie?.....</i>	<i>11</i>
4.4	<i>Kindcentrum.....</i>	<i>11</i>
4.4.1	<i>Wat is een kindcentrum?</i>	<i>11</i>
4.4.2	<i>Waarom een kindcentrum?.....</i>	<i>12</i>
4.4.3	<i>Wie geeft het kindcentrum vorm?</i>	<i>13</i>
4.5	<i>Probleemstelling, onderzoeksdoel en onderzoeksvraag</i>	<i>14</i>
5	Methode en proces.....	15
5.1	<i>Strategie</i>	<i>15</i>
5.2	<i>Literatuurstudie.....</i>	<i>15</i>
5.3	<i>Bevraging teamleden</i>	<i>15</i>
5.3.1	<i>Focusgroep</i>	<i>16</i>
5.3.2	<i>Enquête</i>	<i>17</i>
5.4	<i>Ethisch aspect.....</i>	<i>18</i>
6	Resultaten	19
6.1	<i>Resultaten literatuurstudie</i>	<i>19</i>
6.2	<i>Resultaten focusgroep.....</i>	<i>21</i>
6.3	<i>Resultaten enquête</i>	<i>25</i>
7	Conclusie	29
7.1	<i>Bevorderende en beperkende factoren</i>	<i>30</i>
7.2	<i>Innovatieve en maatschappelijke waarde van het onderzoek</i>	<i>30</i>
7.3	<i>Aanbevelingen.....</i>	<i>31</i>
8	Blik op de toekomst	32
9	Disclaimer	35
10	Referentielijst	36
11	Bijlagen.....	39
11.1	<i>Bijlage A: Organigram kindcentrum.....</i>	<i>39</i>
11.2	<i>Bijlage B: Mindset van het kindcentrum</i>	<i>40</i>

11.3	<i>Bijlage C: Participatieladder van Pol Staut.....</i>	<i>41</i>
11.4	<i>Bijlage D: Ervaringstafels focusgroep.....</i>	<i>41</i>
11.5	<i>Bijlage E: Speelvisie Sint-Paulus</i>	<i>44</i>
11.6	<i>Bijlage F: Rugzakken met waarden</i>	<i>45</i>
11.7	<i>Bijlage G: Stellingen focusgroep.....</i>	<i>45</i>
11.8	<i>Bijlage H: Enquête speelvisie kindcentrum.....</i>	<i>46</i>
11.9	<i>Bijlage I: Resultaten enquête van vraag 2 (waarden)</i>	<i>47</i>
11.10	<i>Bijlage J: Resultaten enquête van vraag 3 (stellingen).....</i>	<i>48</i>
11.11	<i>Bijlage K: Afbeelding van de illustrerende poster.....</i>	<i>49</i>

3 Abstract

Titel	Wat is de speelvisie van het team van het kindcentrum te Gent?
Auteur	Deliens Ada
Stagementor	Steenacker Annelies
Bachelorproefbegeleider	Decruynaere Elke
Academiejaar	2023-2024
Kernwoorden	kindcentrum – speelvisie – team – kernwaarden 0-6 jaar
Aanleiding: Drie organisaties zijn samengevloeid tot een kindcentrum: de peutertuin 'De Dulle Grietjes', de kleuter- en basisschool François Laurentinstituut en de buitenschoolse opvang 'De Dulle Grietjes'. Ze zijn altijd op dezelfde locatie gevestigd geweest in het centrum van Gent, maar vanaf nu gaan ze intensiever samenwerken. Aangezien drie teams nu één worden, is er behoefte aan een gezamenlijke visie: het creëren van één verhaal, zoals de leidinggevenden het noemen. In deze bachelorproef wordt onderzocht wat de gezamenlijke speelvisie is van het team van het kindcentrum 0-6 jaar. Methode: Om een antwoord te bieden op de onderzoeksvraag worden drie onderzoeksmethoden ingezet. Als eerste vindt een literatuuronderzoek plaats om een duidelijk beeld te krijgen van wat "spelen" zoal inhoudt en hoe een speelvisie er uit kan zien. Vervolgens heeft een focusgroep plaatsgevonden met vijf teamleden van het kindcentrum 0-6 jaar. Tenslotte is er op basis van de focusgroep een enquête verspreid naar alle teamleden van het kindcentrum 0-6 jaar. Resultaten: Uit de resultaten van het literatuuronderzoek kwam naar voor dat een krachtige speelvisie vier pijlers heeft: kindgericht, verrijkend, creativiteitsstimulerend en procesgericht. Tien invalshoeken moeten worden meegenomen voor een brede speelpraktijk. Een visie is volgens de literatuur een weerspiegeling van wat een groep belangrijk vindt en wat niet. In de visie krijg je een beeld van de waarden van de organisatie (Steverlynck & Wemel, 2022). Spelen heeft veel kenmerken zoals spelbeleving, vrijheid, totale betrokkenheid en het draagt bij aan de ontwikkeling. Tijdens het spelen kunnen waarden worden ervaren, zoals vrijheid, samenhang, het stimuleren van creatief en oplossingsgericht bezig zijn, communiceren, afspraken maken, elkaar helpen, kiezen, flexibel zijn, enzovoort (Florquin & Bertrands, 2017). Uit de focusgroep met de teamleden van kindcentrum 0-6 blijkt dat ze een uitdagende, avontuurlijke en natuurlijke omgeving belangrijk vinden, zowel binnen als buiten. Hierbij willen de teamleden met verschillende speelmaterialen aan de slag kunnen gaan, waarbij de focus ligt op loose parts/kosteloos materiaal en waarmee ze kunnen ontdekken. Uit de focusgroep zijn ook elf waarden gekomen die zij belangrijk vinden dat kinderen meekrijgen tijdens het spelen: plezier, respect, fantasie, probleemoplossend denken, zelfontplooiing, autonomie, avontuurlijkheid, zelfexpressie, ontdekking, vrijheid en soberheid. Tenslotte is uit de enquête gebleken dat ze vier van de tien invalshoeken voor een brede speelpraktijk gedragen wordt door heel het team, namelijk binnenruimte, speelklaar, buitenruimte en speelimpulsen. Conclusie: De waarden die door het team als het meest belangrijk worden beschouwd zijn 'plezier', 'respect', 'fantasie', 'probleemoplossend denken' en 'zelfontplooiing'. Het team vindt het werken met loose parts goed. Ze geven aan dat dit zorgt voor verrijking, probleemoplossend denken, zelfontplooiing, fantasie en verbeeldingskracht. Ze vinden dat een binnenruimte verschillende plekjes en hoekjes moet hebben en dat deze gestructureerd en overzichtelijk moet zijn, omdat dit aanzet tot spelen. De leerkrachten/begeleiders moeten de verwondering van de kinderen blijven prikkelen. Het volledig ondersteunen dat kinderen veel buiten moeten spelen en ook vuil mogen worden, wordt eveneens benadrukt.	

Title	What is the play vision of the team at the child center in Ghent?
Author	Deliens Ada
Internship supervisor	Steenacker Annelies
Bachelor's thesis supervisor	Decruynaere Elke
Academic year	2023-2024
Keywords	child center – play vision – team – core values – 0-6 year

Introduction:

Three organizations have merged into a children's center: the preschool 'De Dulle Grietjes,' the kindergarten and primary school François Laurentinstituut, and the after-school care 'De Dulle Grietjes.' They have always been located at the same site in the center of Ghent, but from now on, they will collaborate more intensively in one playing vision. Since three teams are now becoming one, there is a need for a shared vision, “creating one story” as mentioned by the management staff. This bachelor's thesis investigates what the joint playing vision is of the team of the children's center for ages 0-6 years.

Method:

To address the research question, three research methods are applied. First, a literature review is conducted to gain a clear understanding of what "play" entails and what a “play vision” might look like. Subsequently, a focus group with five team members from the child center for ages 0-6 took place. Finally, based on the focus group, a survey was distributed to all team members of the child center for ages 0-6.

Results:

The results of the literature review revealed that a strong play vision has four pillars: child-centered, enriching, creativity-stimulating, and process-oriented. Ten perspectives need to be considered for a comprehensive play practice. According to the literature, a vision reflects what a group finds important and what it does not. In the vision, you get a sense of the organization's values. Playing has many characteristics, such as play experience, freedom, total involvement, and it contributes to child development. During play, values can be experienced, such as freedom, togetherness, stimulating creativity and problem-solving, communicating, making agreements, helping each other, choosing, being flexible, among others.

From the focus group with the team members of the child center for ages 0-6, it appears that they find a challenging, adventurous, and natural environment important, both indoors and outdoors. The team members want to work with various play materials, focusing on loose parts/free materials that allow for discovery. The focus group also identified eleven values they consider important for children to learn through playing: enjoyment, respect, imagination, problem-solving thinking, self-development, autonomy, adventurousness, self-expression, discovery, freedom, and simplicity. Finally, the survey revealed that four of the ten perspectives for a comprehensive playing practice are supported by the entire team, namely indoor space, playing-readiness, outdoor space, and playing impulses.

Conclusion:

The values considered most important by the team are ‘enjoyment’, ‘respect’, ‘imagination’, ‘problem-solving thinking’, and ‘self-development’. Working with loose parts was positively viewed by the team. They indicate that it fosters enrichment, problem-solving thinking, self-development, imagination, and creativity. They believe that an indoor space should have various nooks and corners and should be structured and organized as this encourages playing. The teachers/supervisors should continue to stimulate the children's sense of wonder. The team is fully supporting the idea that children should play outside a lot and be allowed to get dirty.

4 Inleiding

4.1 Huidige situatie en probleemstelling

Ter ondersteuning bij het lezen van dit hoofdstuk, vindt u een visuele structuur van het kindcentrum in bijlage A.

Sinds september 2023 zijn 3 entiteiten samengevloeid tot een kindcentrum van 0-12 jaar. De drie entiteiten die zijn samengevloeid zijn de peuterschool 'De Dulle Grietjes', de kleuter- en basisschool François Laurentinstituut en de buitenschoolse opvang 'De Dulle Grietjes'. Ze hebben altijd op dezelfde locatie gezeten in het centrum van Gent, maar vanaf nu gaan ze intensiever samenwerken. Dit wil zeggen dat die drie organisaties een geheel vormen.

Hun grootste drijfveer hiervoor is dat ze willen vertrekken vanuit de noden van ieder kind. Zo heeft elk kind verschillende behoeften en daar moet op elk moment van de dag mogelijkheid toe zijn om die behoeften te kunnen beantwoorden. Een kind heeft lichamelijke behoeften, behoefte aan affectie, veiligheid, duidelijkheid en continuïteit. Ook heeft het nood aan erkenning en bevestiging, zelf iets te kunnen en heeft het behoefte aan zingeving en aan morele waarde (Kind & Gezin, 2024).

Het spelen, zorgen en leren zijn verbonden met elkaar. En op elk moment van de dag in het kindcentrum zou je moeten kunnen inspelen op de huidige behoeften van het kind, waarin continuïteit ook centraal staat. Daarom willen ze een zorgzame speelleeromgeving creëren voor de kinderen. Alles onder één dak om die zachte overgangen voor de kinderen te kunnen waarborgen door een nauwe samenwerking. Het welbevinden van het kind echt centraal gaan plaatsen (Leidinggevenden kindcentrum, persoonlijke communicatie, 13 februari tot 7 juni 2024).

Deze samenvloeiing is een samenwerking van twee departementen. Hierdoor komen ze voor praktische uitdagingen te staan. Zo vallen sommige medewerkers van het kindcentrum onder het beleidsdomein 'Onderwijs en Vorming' (OV) en anderen onder het beleidsdomein 'Welzijn, Volksgezondheid en Gezin' (WVG) (Vlaanderen, 2024).

Om de zorgzame speelleeromgeving te kunnen verwezenlijken maken ze deel uit van het project 'Doorgaande Lijn' van het agentschap 'Opgroeien'. Het project heeft als doel om het spelen, leren, zorgen en opvoeden meer te integreren (Opgroeien, 2024). Ze hebben hiervoor een procesbegeleider vanuit de Stad Gent om die processen te ondersteunen (Leidinggevenden kindcentrum, persoonlijke communicatie, 13 februari tot 7 juni 2024). In dit project zijn er 13 pioniers die hieraan deelnemen, verspreid over heel Vlaanderen. In Oost-Vlaanderen/Gent zijn er twee pioniers, namelijk Stedelijk Onderwijs Gent: Victor Carpentier en François Laurent Instituut samen met de kinderopvang De Rakkertjes / Peuterschool De Dulle Grietjes en buitenschoolse opvang De Rakkertjes en De Dulle Grietjes (Opgroeien, 2024).

Het project 'Doorgaande Lijn' focust zich op de ontwikkelingslijn van 0 tot en met 6 jaar (Opgroeien, 2024). Dit betekent dat het project de 6 tot 12 jarigen, de lagere schoolkinderen, niet meeneemt hierin. Aangezien de leidinggevenden wel achter de hele visie staan, is er besloten om de lagere school vanaf nu ook een kindcentrum te noemen en die visie dus te laten doorstromen. Vanaf september 2024 zullen ze waarschijnlijk met een naam voor het nieuwe kindcentrum naar buiten komen, wat voor meer duidelijkheid en verbondenheid zal zorgen (Leidinggevenden kindcentrum, persoonlijke communicatie, 13 februari tot 7 juni 2024).

Aangezien het drie teams zijn die nu één worden, is er nood aan een gezamenlijke visie, het creëren van 1 verhaal.

Onder een verhaal verstaat men 'Wie zijn wij nu?', 'Wat is ons toekomstbeeld?', 'Waarvoor gaan we gaan?', 'Waarvoor staan we?', 'Welke kernwaarden vinden wij belangrijk?', etc.

Kortom de visie, missie en hun waarden (Leidinggevenden kindcentrum, persoonlijke communicatie, 7 november 2023).

Het kindcentrum is nog in volle groei, het staat nog in zijn kinderschoenen maar er is al een basis gelegd van het verhaal. Zo hebben het François Laurentinstituut en De Dulle Grietjes in het schooljaar 2022-2023 een verhaal geschreven van 'De magische boom'.

De 3 kernwaarden die zij als kindcentrum belangrijk vinden zijn (François Laurentinstituut, & De Dulle Grietjes, 2023):

- Omarmen (kinderen en ouders)
- Zorg bieden
- Laten groeien tot wereldburgers

Ze leggen via een verhaaltje uit dat iedereen welkom is, iedereen mag meedenken en meedoen (François Laurentinstituut, & De Dulle Grietjes, 2023).

Er is in 2024 ook een mindset ontwikkeld door het team voor het kindcentrum, zie bijlage B. Wat al weergeeft wat hun basishouding is en duidelijk maakt waarvoor ze staan.

Hieronder lijst ik hun mindset op (François Laurentinstituut, & De Dulle Grietjes (2024):

- Initiatief nemen om te helpen
- Trots zijn op jezelf en de ander, durven opkomen voor jezelf en elkaar
- Naar elke stem luisteren, elkaar aanvoelen zonder woorden
- Het goede zien
- Vooruit kijken
- Beleefd je mening zeggen, open, duidelijk en eerlijk communiceren
- Verdraagzaam zijn
- Jezelf zijn
- Plezier maken
- Samen dragen
- Erkenning geven
- Zorg dragen voor jezelf, de ander en de omgeving
- Ruimte maken

"Zo bouwen we samen een liefdevol, veilig en warm nest dat groot genoeg is voor iedereen.

Samen, omarmen en zorgen, zo groeien wij!"

(François Laurentinstituut, & De Dulle Grietjes, 2024)

Als we specifieker gaan is er nog geen duidelijkheid/kennis over wat de speelvisie is van het gehele team van het kindcentrum. Hierover gaat deze bachelorproef ook gaan. Hier gaat men opzoek gaan hoe de teamleden van het kindcentrum, zowel team onderwijs als team buitenschoolse opvang als team peuterspeelplaats/kinderdagverblijf, staan tegenover het spelen bij kinderen. Deze bachelorproef gaat onderzoeken wat de speelvisie is van het team van het kindcentrum.

4.2 Waarom een gezamenlijke speelvisie?

Het aantal kinderen dat vrij speelt, is afgenomen (Huffpost, 2017 & Gray, 2011). De afname in spel draagt bij aan de psychopathologie bij jongeren. Spel is een middel om zaken te ontwikkelen zoals: intrinsieke interesses en competenties, leren hoe ze beslissingen moeten nemen, problemen oplossen, zelfcontrole uitoefenen en regels volgen, emotieregulatie, vrienden maken, met anderen leren omgaan en plezier ervaren. Deze effecten van spelen bevorderen de mentale gezondheid van kinderen (Gray, 2011).

Deze literatuur toont aan dat spelen zeer belangrijk is in het leven van kinderen. Het hebben van een speelvisie in een organisatie is dus van belang om het spelen bij kinderen te stimuleren.

Omdat er nu sprake is van één team en dus geen drie verschillende teams, moet er nog een gezamenlijke speelvisie ontwikkeld worden. Het creëren van een visie is één ding, maar alle medewerkers moeten het verhaal ook uitdragen en erachter staan. Daarom is het van belang dat het verhaal, de visie, samen met het hele team wordt gevormd, zodat er een goede basis wordt gelegd.

We gaan hen dus laten participeren bij het vormen van een speelvisie voor het kindcentrum.

Het team laten participeren kan op verschillende niveaus. De participatieladder van Pol Staut (zie bijlage C) geeft duidelijk weer welke gradaties er zijn (Staut, 2016 en Opleidingsteam PJK, 2022-2023).

Pol Staut spreekt van zes participatiegraden die je kunt opsplitsen in informatierecht, adviesrecht en beslissingsrecht.

Graad 1 behoort tot het informatierecht, het recht om geïnformeerd te worden over het beleid nadat hierover beslist is (Staut, 2016 & Opleidingsteam PJK, 2022-2023).

Graden 2, 3 en 4 behoort tot het adviesrecht. Dit wil zeggen dat je wordt geraadpleegd voor en/of na de opmaak van het ontwerp of zelfs meewerkt aan het ontwerp (Staut, 2016 & Opleidingsteam PJK, 2022-2023).

Tenslotte heb je nog graad 5 en 6 die bij het beslissingsrecht horen. Hier heb je recht om het ontwerp mee te creëren, mee te beslissen en/of beslissen over (een aspect van) het beleid op basis van het ontwerp van anderen (Staut, 2016 & Opleidingsteam PJK, 2022-2023).

In deze bachelorproef zal men het team laten participeren door hen gebruik te laten maken van het adviesrecht.

De betrokkenen laten participeren geeft minder kans op weerstand en dus meer kans op succes. Het team is uitermate belangrijk, omdat zij het uiteindelijk van theorie naar praktijk moeten omzetten.

4.2.1 Verschillende perspectieven

Bij het omzetten van de visie naar de praktijk moet een welbepaald uitgangspunt steeds centraal staan, namelijk de kinderen. Aangezien het om de kinderen gaat is de betrokkenheid van ouders ook essentieel (Oostdam, Tavecchio, Huijbregts, Nohr en Ex, 2014).

Samenvattend moeten er verschillende perspectieven betrokken zijn bij het proces van de vorming van 1 speelvisie, namelijk de kinderen, de ouders en het team van het kindcentrum.

In deze bachelorproef ga ik mij focussen op het team om tot een gedragen en gezamenlijke

speelvisie te komen. In de toekomst zouden idealiter de kinderen en hun ouders hierin ook betrokken worden. Meer hierover in het hoofdstuk 'Blik op de toekomst'.

4.3 Wat is een visie?

Vandooren (2014) geeft aan dat het hebben van een visie en missie voor verschillende voordelen zorgt. De voordelen worden pas zichtbaar als er bewustwording is.

Er zijn enkele voordelen intern (binnen de organisatie zelf) en een extern (buiten de organisatie).

Het externe voordeel ligt in de imagovorming. Het maakt duidelijk voor buitenstaanders waar de organisatie voor staat (Vandooren, 2014).

Een duidelijke visie en missie zorgen ervoor dat de medewerkers alle neuzen in dezelfde richting hebben. Niet iedereen hoeft het met alles eens te zijn, maar op dezelfde lijn zitten is belangrijker. Het zorgt ook voor verbinding, zekerheid en duiding.

Vervolgens vormt het een sociaal kapitaal, interne netwerken. Door de visie en missie is het ook duidelijk wat de prioriteiten zijn en welke doelstellingen voorop staan. Het geeft ook betekenis aan de zaken die gebeuren. Het geeft een reden weer. Als er beslissingen worden genomen kan het ook efficiënter werken om steeds de visie en missie erbij te halen. Als de visie en missie aansluiten bij de eigen persoonlijke waarden van de medewerkers, geeft het ook motivatie. Het zal de medewerkers energie geven als ze meeleven met de visie en missie (Vandooren, 2014).

We kunnen constateren dat een visie en missie essentieel zijn voor een organisatie want het zorgt voor behoud, stabiliteit, continuïteit en innovatie (Vandooren, 2014). Het geeft richting, stelt doelstellingen vast en is als het ware een leidraad voor de organisatie (Wike, 2023).

4.4 Kindcentrum

Het creëren van een verhaal (speelvisie) en dit naar de buitenwereld brengen kan pas gebeuren als er duidelijkheid is over wat het kindcentrum allemaal wil inhouden, wat hun visie is.

In dit hoofdstuk breng ik helderheid over wat een kindcentrum is.

Uit verschillende bronnen kunnen we volgende vragen beantwoorden:

- Wat is een kindcentrum?
- Waarom een kindcentrum?
- Wie geeft het kindcentrum vorm?

4.4.1 Wat is een kindcentrum?

De Scholenwijzer (2023) definieert een kindcentrum (KC) of een integraal kindcentrum (IKC) als volgt: '... is een voorziening voor kinderen van 0 tot 13 jaar, waar zij komen om te leren, spelen en te ontwikkelen. Binnen een kindcentrum is er een vergaande samenwerking tussen opvang en onderwijs. Er wordt gewerkt vanuit één team met één pedagogische visie.'

Het boek van Doornenbal en Kassenberg (2022) omschrijft een kindcentrum als volgt: 'Een plek voor ieder kind waar zij kunnen spelen, leren en werken. Dat is een kindcentrum! Een voorziening waar professionals uit het onderwijs, de opvang, welzijn en zorg vanuit een gezamenlijke visie samen met ouders werken aan de brede ontwikkeling van kinderen tussen 0 en 12 jaar.'

Deze twee bovenstaande definities van een kindcentrum geven al aan dat het hebben van een duidelijke pedagogische visie belangrijk is. En dat samenwerking en het vormen van één team een van de sleutelbegrippen is van een kindcentrum.

Volgens Oostdam, Tavecchio, Huijbregts, Nohr en Ex (2014) zijn er drie criteria die centraal staan als men spreekt van een integraal kindcentrum.

De drie criteria zijn:

- 'zorg voor veiligheid, stabiliteit en continuïteit'
- 'stimuleren van een brede ontwikkeling waarbij tevens wordt gezorgd voor recreatie en ontspanning'
- 'stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid: geef kinderen de kans om zelf actief mee te doen en leer hen om te gaan met (culturele) diversiteit en gezamenlijkheid'.

Ook wijst het onderzoek van Oostdam, Tavecchio, Huijbregts, Nohr en Ex (2014) uit dat een samenhangende visie uitermate belangrijk is voor een IKC. Een gezamenlijke visie is essentieel. Het team moet deze visie dragen. Zij moeten samen bepalen wat zij belangrijk vinden bij de opvoeding van de kinderen. De samenwerking tussen de verschillende partijen moet vlot verlopen en er moet kritisch gekeken worden naar de hiërarchie tussen de partijen. Het onderzoek vermeldt ook aan dat bij voorkeur de ouders niet vergeten mogen worden.

Met een gezamenlijke visie wordt dus bedoeld een visie die ontworpen wordt door het team van het kindcentrum, maar ook door de ouders en kinderen. Deze laatste twee mogen niet vergeten worden betrokken bij de vorming van de visie, zie hoofdstuk 'Blik op de toekomst'.

Er moet steeds gekeken worden naar de realiteit bij het opmaken van een visietekst. Zo leven de kinderen van 'nu' anders dan de kinderen van 'vroeger'. Het is dus van belang om een visie steeds te blijven evalueren en eventueel aanpassingen te doen.

Kinderen van nu leven in een versnelling van de maatschappij. Het is dus essentieel om 'vertraging' te integreren in het leven van de kinderen. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de ouders, leraren, pedagogen, professionals, beleidsmakers en politici (Oostdam, Tavecchio, Huijbregts, Nohr en Ex, 2014).

Het is niet eenvoudig om een gezamenlijke visie te ontwikkelen voor een kindcentrum.

Je komt namelijk verschillende visies tegen in verband met educeren, opvoeden en opvang. Zo wil de ene meer de focus leggen op instructie en het overbrengen van kennis (schoolvoorbereidende traditie), terwijl de andere het belangrijk vindt om aandacht te schenken aan het vermogen van het kind om in zijn/haar eigen kracht te leren (sociaal-pedagogische traditie).

Beide tradities hebben hun waarde. Voor een kindcentrum moet er met een holistische benadering gekeken worden naar de kinderen. Er moeten open en vrije spelactiviteiten zijn, alsook gerichte ontwikkelingsstimulering (Oostdam, Tavecchio, Huijbregts, Nohr en Ex, 2014).

4.4.2 Waarom een kindcentrum?

Een kindcentrum gaat zorg, spelen en leren nauw met elkaar verbinden en deze drie aspecten als even belangrijk aanschouwen. Deze pedagogiek heet educare en is gebaseerd op de rechten en leeftijdsspecifieke behoeften van jonge kinderen en hun families. In het kindcentrum biedt men dus een zorgzame speelleeromgeving (VBJK, 2024).

VBJK (Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen, 2024) vertelt dat uit onderzoek blijkt dat een te eenzijdige focus op zorg, spelen of leren, jonge kinderen niet ten goede komt. Dit toont aan dat educare zo belangrijk is.

Een integraal kindcentrum heeft veel voordelen en enkele nadelen.

Studulski (2010) somt de voordelen op in zijn boek 'Op weg naar het integraal kindcentrum'.

Enkele voordelen zijn:

- Het kind staat centraal en niet het instituut
- Een doorgaande lijn
- Pedagogische regie
- Aanbod voor ouders
- Gezamenlijke verantwoordelijkheid over alle werksoorten
- Dagritme in samenhang en afgestemd op het kind
- Ontwikkel- en volgsysteem in samenhang
- Efficiënt gebruik van middelen
- Pluriforme teams met meer talenten
- Etc.

Een van de nadelen die Studulski (2010) noemt, is dat de verschillen in regelgeving het uitdagender maken. Hier loopt het team van het kindcentrum ook tegenaan (Leidinggevenden kindcentrum, persoonlijke communicatie, 13 februari tot 7 juni 2024).

De Matrix (2023) geeft ook veel voordelen van een kindcentrum.

Overgangen van bijvoorbeeld kinderopvang naar de kleuterklas maar ook van de buitenschoolse opvang naar het klaslokaal is voor kinderen altijd wennen. Omdat alle voorzieningen in een kindcentrum op één plek zijn, lopen die overgangen veiliger en soepeler .

Dit zorgt ook voor een praktisch voordeel, de ouders moeten maar naar één plek te gaan aangezien de voorzieningen samen zijn. Uit Kinderopvang Totaal (2023) blijkt dat dit zorgt voor minder stress bij ouders, wat een positief effect heeft op het gedrag van de kinderen.

Bovendien is er duidelijkheid voor iedereen want er is een eenduidige pedagogische aanpak en educatieve onderwijskundige lijn (Studulski, 2010 & Totaal, 2023).

Bovendien wordt het kind heel zijn leven van 0-12 jaar goed opgevolgd aangezien er een samenwerking is tussen de verschillende voorzieningen. Kinderopvang Totaal (2023) noemt dit ook als voordeel. De continuïteit zorgt voor een veilige hechting van het kind.

Omdat er sprake is van interprofessionele samenwerking, kunnen alle professionals leren van elkaar en blijven ze reflecteren over het eigen handelen. Dit zorgt ook voor rust en samenhang binnen het team. Het is een gedeelde zorg, wat het beheersbaar maakt.

4.4.3 Wie geeft het kindcentrum vorm?

Volgens Oostdam, Tavecchio, Huijbregts, Nohr en Ex (2014) verstaat men onder het team de leerkrachten, pedagogen en leidinggevenden. De Scholenwijzer (2023) bevestigt dit en voegt er

Wat is de speelvisie van het team van het kindcentrum te Gent?

andere professionals aan toe.

Intensief samenwerken met het onderwijs, kinderopvang en ouders zorgt ervoor dat er niet alleen gefocust wordt op cognitieve prestaties, wat momenteel de nadruk is in het onderwijssysteem, maar ook op de sociaal-emotionele ontwikkeling en de creativiteit van kinderen.

Een voorwaarde om een goed team te vormen is dat er waardering is naar elkaar toe. Het waarderen van ieders professionele kennis draagt bij aan het kindcentrum en garandeert zo het welbevinden en de emotionele veiligheid van kinderen. Deze twee zaken zijn belangrijk en zelfs een voorwaarde voor schoolprestaties en schoolsucces (Oostdam, Tavecchio, Huijbregts, Nohr en Ex, 2014).

Wat ook absoluut vereist is voor de ontwikkeling van een waardevol kindcentrum, is een goed opgeleid en gekwalificeerd personeel.

Een kindcentrum is ook een uitdaging voor de leidinggevendenden. Het is een uitdagende taak om de pedagogische processen te sturen en tegelijkertijd individuele ontwikkelingsdoelen te bewaken. Men verwacht dat professionele leidinggevendenden competenties bezitten zoals het kunnen verschaffen van helderheid, openheid voor nieuwe ideeën, en de bereidheid tot dialoog met alle betrokkenen etc. (Oostdam, Tavecchio, Huijbregts, Nohr en Ex, 2014).

4.5 Probleemstelling, onderzoeksdoel en onderzoeksvraag

Het doel van het kindcentrum is om tot één team, één visie, één aanpak en één beleid te komen. Dit wordt gerealiseerd door samenwerking, gedeelde ruimtes, goede informatiedoorstroom, continuïteit in de zorg, ondersteuning etc. (Leidinggevendenden kindcentrum, persoonlijke communicatie, 13 februari tot 7 juni 2024).

Probleemstelling

Uit de literatuur blijkt dat het hebben van een gezamenlijke visie als kindcentrum enorm belangrijk is (Oostdam, R., Tavecchio, L., Huijbregts, S., Nohr, K., & Ex, C., 2014 en De Scholenwijzer, 2023).

Volgens Vandooren (2014) is een visie goed voor het team en de organisatie. Zo is het hebben van een visie goed om alle neuzen van de teamleden in dezelfde richting te hebben. Alsook goed voor de organisatie omdat het duidelijkheid geeft aan de buitenwereld waar de organisatie voor staat.

Het François Laurentinstituut, de peutertuin De Dulle Grietjes en buitenschoolse opvang De Dulle Grietjes zijn drie entiteiten die een kindcentrum vormen maar nog geen uitgewerkte speelvisie hebben ontwikkeld. Een kindcentrum zonder gedeelde en samen uitgewerkte visie kan je volgens de definitie van De Scholenwijzer (2023) zelfs geen kindcentrum noemen. Dit duidt op de noodzaak van een speelvisie voor het nieuwe kindcentrum te Gent.

Onderzoeksdoel

Deze bachelorproef heeft als doel om een basis te geven om een speelvisietekst te kunnen ontwikkelen, gebaseerd op input van het team, ten behoeve van het beleid van het nieuwe kindcentrum in Gent. Dit is het resultaat waar ik naar toe wil werken.

Onderzoeksvraag

De vraag voor deze bachelorproef luidt als volgt:

“Wat is de speelvisie van het team van het kindcentrum te Gent?”

5 Methode en proces

5.1 Strategie

Het onderzoeksproces is tot stand gekomen vanwege een probleemstelling: het team van het nieuwe kindcentrum heeft nog geen gedeelde en samen uitgewerkte speelvisie. Hierdoor is er een onderzoeksvraag en onderzoeksdoel opgesteld.

De onderzoeksvraag luidt als volgt: “Wat is de speelvisie van het team van het kindcentrum te Gent?”. Deze bachelorproef heeft als doel om een aanzet te maken voor een speelvisietekst, gebaseerd op input van het team, ten behoeve van het beleid van het nieuwe kindcentrum in Gent.

Dit zal een beschrijvend praktijkonderzoek zijn, aangezien ik in kaart breng wat de speelvisie van het team is. Deze uitkomst kan aanleiding geven tot vervolgonderzoek, waarbij ouders en kinderen betrokken kunnen worden, wat zeker aan te raden is (Oostdam, Tavecchio, Huijbregts, Nohr & Ex, 2014). Dit vervolgonderzoek kan leiden tot een ontwerponderzoek, namelijk een gedeelde en gezamenlijke speelvisie (van der Donk & van Lanen, 2021).

In deze bachelorproef wordt er gebruik gemaakt van een kwalitatieve en kwantitatieve dataverzameling, ook wel de mixed-method-aanpak genoemd (van der Donk & van Lanen, 2021).

In dit onderzoek wordt gewerkt aan de hand van drie onderzoeksmethoden, namelijk een literatuurstudie, een focusgroep en een enquête. Deze drie methoden zullen elkaar mooi aanvullen en voldoende informatie bieden om tot een speelvisie van het team voor het kindcentrum te komen.

5.2 Literatuurstudie

Als onderdeel van het onderzoek ben ik de literatuur ingedoken, waarbij ik de bronnen gebruik als databron (van der Donk & van Lanen, 2021).

Dit doe ik om literatuur over het spelen, speelvisie, etc. te bekijken (publieke/externe documenten), materiaal uit de opleiding PJK, alsook interne beleidsdocumenten van het kindcentrum. Deze documenten dienen als basis voor de focusgroep en enquête. Maar ook om kennis te bieden aan het kindcentrum voor het ontwikkelen van een kwaliteitsvolle speelvisie.

De bronnen worden kritisch bekeken (bijvoorbeeld betrouwbare websites, niet te gedateerd, etc.) en geselecteerd op relevantie. Aan de hand van inclusie- en exclusiecriteria heb ik bepaald welke bronnen relevant zijn voor deze bachelorproef (van der Donk & van Lanen, 2021).

De inclusiecriteria zijn, de bron: richt zich op jonge kinderen, is volledig beschikbaar, is niet verouderd, is gericht op de speelvisie, is gericht op spelen. Het exclusiecriterium is dat de bron zich enkel richt op kinderen ouder dan 6 jaar. Als de bron aan een van de inclusiecriteria voldoet, werd deze bestudeerd.

De analyse van de stukken tekst heeft me inzichten gegeven. Deze inzichten heb ik gebundeld, waarbij ik relevante informatie heb toegepast in de focusgroep en/of enquête.

5.3 Bevraging teamleden

Voor de bevraging van de teamleden is er gebruikgemaakt van een focusgroep en een enquête.

5.3.1 Focusgroep

De deelnemers van de focusgroep zijn teamleden van het kindcentrum. Idealiter zijn er per entiteit twee mensen aanwezig. Dit om ervoor te zorgen dat de groep niet te groot is en er genoeg interactie tussen alle deelnemers mogelijk is. Dit maakt het ook praktisch haalbaarder. Dit wil zeggen twee teamleden van de kleuterschool (François Laurentinstituut), twee teamleden van de buitenschoolse opvang (De Dulle Grietjes) en twee teamleden van de peuterschool (De Dulle Grietjes).

Er wordt bewust gekozen voor een heterogene groep zodat leerkrachten en begeleiders van elke leefgroep/entiteit deelnemen, om het onderzoek zo representatief en kwaliteitsvol mogelijk te maken. Het meest haalbare is om tijdens een teamvergadering te vragen wie wil deelnemen, in de hoop dat er voldoende gemotiveerde mensen zijn.

De focusgroep heeft uiteindelijk plaats gevonden tijdens een professionaliseringsmoment op 17 april 2024 waarbij de teamleden konden kiezen tussen twee focusgroepen, waaronder deze focusgroep over de speelvisie.

Uiteindelijk hebben een begeleider van de buitenschoolse opvang, een leidinggevende van de buitenschoolse opvang, twee kleuterleerkrachten van leefgroep 3-6 jaar en een kleuterleerkracht van 2-4 jaar deelgenomen. Dit is een heterogene groep, met als enige nadeel dat er niemand aanwezig was van de leefgroep 0-3 jaar (peuterschool/kinderdagverblijf). Het was praktisch niet mogelijk om een begeleider van de peuterschool te betrekken vanwege een gebrek personeel. Het perspectief van de peuterschool wordt echter meegenomen in de enquête.

Ter voorbereiding van de focusgroep zijn er ervaringstafels opgesteld, zie bijlage D. Hierin staat beschreven wat het doel is van deze methode, de onderliggende vraag, welk materiaal aanwezig moet zijn, welke openingsvraag gesteld wordt, de methode en de argumentatie waarom deze methode gekozen is.

Bij ervaringstafel 2 is de speelvisie van Sint-Paulus besproken (zie bijlage D en E). De keuze voor deze speelvisie heeft verschillende redenen.

Ten eerste vond ik het van belang om een houvast te geven en al een speelvisie te laten zien om van daaruit te vertrekken. Ten tweede kwamen er verschillende aspecten aan bod die duidelijk omschreven waren en visueel aantrekkelijk waren.

En ten derde beschrijft Sint-Paulus (2024) zichzelf als volgt:

“Sint-Paulus is een zorgzame, warme en uitdagende leer-, leef- en speelplek waar kinderen zich kunnen ontwikkelen tot gezonde en gelukkige mensen met voldoende zelfvertrouwen om de snel veranderende wereld te verkennen en om deel te kunnen nemen aan het leven nu en in de toekomst.”

Hoewel Sint-Paulus geen kindcentrum is, sluit hun visie op een zorgzame speel- en leeromgeving goed aan bij de visie van het kindcentrum in Gent.

Het uiteindelijke doel van de focusgroep is om te achterhalen welke waarden de deelnemers belangrijk vinden met betrekking tot de speelvisie en om hun mening te weten te komen over stellingen gerelateerd aan spelen en een speelvisie. Dit helpt om een beeld te krijgen van wat voor hen echt belangrijk is en wat zij zelf in een speelvisie zouden opnemen.

Er is bewust gekozen om de focusgroep te laten plaatsvinden in de living van het kindcentrum, een veilige en vertrouwde omgeving waar ook een koekje gegeten kan worden. Dit is bewust gedaan aangezien het tijdstip/sfeer kan bepalen of er negatievere/postievere uitspraken worden gedaan (van der Donk & van Lanen, 2021). De deelnemers wisten meer dan een week van tevoren dat de focusgroep zou plaatsvinden, kregen de benodigde informatie en hebben een informed consent ondertekend. De data werd verzameld middels een audio-opname en een verslaggever, met toestemming van de deelnemers. Achteraf werd de focusgroep volledig uitgeschreven en geanalyseerd, waarbij de resultaten en citaten werden gedocumenteerd.

5.3.2 Enquête

Door een enquête te gebruiken in het onderzoek krijg je op een gestructureerde manier inzicht in welke zaken zij belangrijk vinden voor de visie. Welke waarden het team belangrijk vindt in met betrekking tot de speelvisie en met welke zaken ze akkoord gaan of niet.

De deelnemers kunnen op een anonieme manier hun mening delen en hoeven dus niet de trekkers te volgen als ze bijvoorbeeld een andere mening hebben. Op die manier kan men te weten komen wat zij vinden dat de speelvisie van het kindcentrum moet zijn. Het is belangrijk om de mening van alle teamleden te bevragen, omdat zij uiteindelijk het kindcentrum staande moeten houden en laten groeien. De mening van zoveel mogelijk teamleden bevragen geeft meer kennis voor het ontwikkelen van de speelvisie van het kindcentrum en helpt om zo tot een meer gezamenlijke, gedragen speelvisie te komen (Oostdam, Tavecchio, Huijbregts, Nohr en Ex, 2014).

Idealiter nemen alle teamleden (onderwijs, buitenschoolse opvang en peuterschool) deel van de enquête. Dit omvat de drie leidinggevenden, de brugfiguur, de twee taalcoaches, de begeleiders van de buitenschoolse opvang, de peuterschool en de kleuterschool, de leerkrachten van de kleuterschool, en eventueel ook de zorgondersteuner en stagiairs. Er is bewust gekozen om een stagiair ook te laten deelnemen omdat de leidinggevenden van plan zijn elk jaar een student Pedagogie van het Jonge Kind stage te laten lopen (Leidinggevenden kindcentrum, persoonlijke communicatie, 13 februari tot 7 juni 2024). Er zou dus elk jaar een student PJK in het team zijn.

Er is bewust gekozen om geen onderscheid te maken tussen wie wat heeft geantwoord, dus geen onderscheid te maken tussen de antwoorden van het team onderwijs, buitenschoolse opvang en peuterschool. Dit is gedaan met de reden dat we op zoek moeten gaan naar gemeenschappelijke punten en niet naar verschillen.

Het is wenselijk dat iedereen deze enquête invult. Mocht dit toch een uitdaging zijn, dan zorg ik ervoor dat er per leefgroep minstens iemand deelneemt, namelijk van de buitenschoolse opvang, de kleuterschool en de peuterschool.

Ik kan de deelnemers werven tijdens mijn stage door hen persoonlijk aan te spreken en hen via WhatsApp te benaderen. Whatsapp is hiervoor een geschikt communicatiemiddel aangezien het gebruikelijk is binnen het team.

Het plan was om de enquête tijdens een professionaliseringsmoment te verspreiden (waar het hele team aanwezig is), maar door staking is dit niet doorgegaan. De verspreiding heeft daarna plaatsgevonden. Er is bewust gekozen om de teamleden persoonlijk aan te spreken op een ontspannen moment zonder de drukte van de kinderen, omdat de sfeer van invloed kan zijn op de resultaten (van der Donk & van Lanen, 2021).

De vragenlijst is opgesteld via Google Forms. Dit omdat het gebruiksvriendelijk is en het automatisch grafieken bijhoudt. Degenen die aangeven de enquête liever op papier in te vullen, kregen die kans. Deze papieren enquêtes zijn vervolgens door mij handmatig ingevoerd in Google Forms, met toestemming van de deelnemer.

De procedure omvat gesloten vragen. Deze bestaan uit lineaire schaalvragen (voorgestructureerde data analyse) en een meerkeuze vraag (van der Donk & van Lanen, 2021). Aan het einde van de vragenlijst is er ook ruimte voor opmerkingen, zodat de deelnemers een plek hebben om bedenkingen te delen. De vragen opgesteld aan de hand van vragen en antwoorden van de focusgroep.

Er is bewust gekozen voor veel gesloten vragen en dus een sterke structurering zodanig dat de data gemakkelijk geanalyseerd kan worden. Hierdoor hebben de respondenten wel minder mogelijkheden om zelf ergens op in te gaan (van der Donk & van Lanen, 2021). De enquête is gebaseerd op de focusgroep waar een deel van het team aan heeft deelgenomen zodanig dat de kans wordt verkleind dat een respondent ergens op wil ingaan (van der Donk & van Lanen, 2021).

5.4 Ethisch aspect

De deelnemers van dit onderzoek hebben vooraf informatie gekregen over het doel van het onderzoek. Bij elke onderzoeksmethode is er van tevoren informatie verstrekt. De deelnemers werden geïnformeerd dat de verwerking anoniem is, uitsluitend voor onderzoeksdoeleinden wordt gebruikt, niet aan derden wordt vrijgegeven en strikt vertrouwelijk blijft.

Alle respondenten hebben de informed consent ondertekend. Hierdoor is er rekening gehouden met de algemene richtlijnen met betrekking tot de privacy en vertrouwelijkheid (van der Donk & van Lanen, 2021).

6 Resultaten

6.1 Resultaten literatuurstudie

Voor de literatuurstudie zijn er antwoorden gevonden op onderstaande vragen:

- Wat is een speelvisie?
- Is er al een huidige speelvisie?

Wat is een speelvisie?

Volgens *Het Rijk der Spelen* van Ann Steverlynck en Simon Wemel (2022) heeft een speelvisie vier pijlers: kindgericht, verrijkend, creativiteitstimulerend en procesgericht. Als deze pijlers worden nageleefd, kan er gesproken worden van een krachtige speelvisie.

Om kindgericht te werken, moet men de vraag stellen: 'Wat houdt de kinderen bezig?'. Dit betekent dat er vertrokken wordt vanuit de beleavingswereld van de kinderen (Steverlynck & Wemel, 2022).

Het verrijkende wordt gezien wanneer de kinderen in de stretchzone worden gebracht, omdat daar de rijke ontwikkeling plaatsvindt (Steverlynck & Wemel, 2022). De stretchzone wordt ook wel de zone van naaste ontwikkeling genoemd door Vygotsky, een psycholoog.

De zone van naaste ontwikkeling (the zone of proximal development) wordt als volgt omschreven (WestEd, 2024):

"The Zone of Proximal Development is defined as the space between what a learner can do without assistance and what a learner can do with adult guidance or in collaboration with more capable peers."

Er zijn drie zones die je leren bepalen: de comfortzone, stretchzone en paniekzone. De zones worden als volgt omschreven door het Opleidingsteam PJK (2023-2024):

- Comfortzone: dit kan ik, hier voel ik me prettig bij
- Stretchzone: dit kan ik leren, dit vind ik spannend
- Paniekzone: dit kan ik onmogelijk leren, ik voel me angstig

Oftewel, volgens Vygotsky: de zone van 'ik kan het zelf', zone van 'ik kan het met hulp' (zone van naaste ontwikkeling), en de zone van 'ik kan het niet, zelfs niet met hulp' (Decroly, 2024).

Kinderen laten exploreren tijdens het spelen, hen divergent laten denken en hen meerdere opties geven, wordt gezien als creativiteitstimulerend werken bij het spelen (Steverlynck & Wemel, 2022).

Als laatste betekent procesgericht werken dan de focus niet ligt op het eindproduct. Hierdoor kan er aandacht gaan naar het exploreren, uitproberen, het proces en het speelplezier. Dat laatste mag zeker niet vergeten worden, aangezien 'leren' in deze maatschappij vaak centraal staat (Steverlynck & Wemel, 2022).

Een visie is ook een weerspiegeling van wat de groep belangrijk vindt en wat niet. In de visie krijg je een beeld van de waarden van de organisatie. Een visie is pas duurzaam als er rekening wordt gehouden met onderzoeksresultaten, maatschappelijke tendensen en aanbevelingen (Steverlynck & Wemel, 2022).

Spelen heeft veel kenmerken bijvoorbeeld spelbeleving, vrijheid, totale betrokkenheid en het draagt bij aan de ontwikkeling. Tijdens het spelen kunnen waarden worden ervaren, zoals vrijheid, samenhang, het stimuleren van creatief en oplossingsgericht bezig zijn, communiceren, afspraken maken, elkaar helpen, kiezen, en flexibel en zijn, enzovoort (Florquin & Bertrands, 2017).

Bij het woord spelen wordt gedacht aan uitleven, er volledig in opgaan, plezier, grappig doen, gek doen, iets doen omdat het leuk is, spanning, interesse, 'doen alsof', fantaseren, uitproberen, variaties zoeken, spanning en opluchting, enzovoort (Florquin & Bertrands, 2017).

De vrijheid die ervaren wordt tijdens spelen, is een intrinsiek kenmerk van spel. Er kan pas van spelen worden gesproken wanneer je een stukje vrijheid krijgt en ervaart. Die vrijheid maakt het mogelijk om creatief en flexibel te zijn (Florquin & Bertrands, 2017).

Spelen draagt bij aan de ontwikkeling. Spelen integreert taal, bewegen, denken, sociale vaardigheden en de eigen houding ten opzichte van dingen of gebeurtenissen. Al deze capaciteiten worden gezamenlijk ingezet (Florquin & Bertrands, 2017).

Spelen wordt gezien als een containerbegrip voor activiteiten waarin plezier wordt beleefd. Maar spelen is veel meer dan plezier. Spelen is net echt, een manier om de wereld te begrijpen. Het is ook sociaal, een manier om interactie te hebben met elkaar. Spelen wordt ook gezien als experimenteren en is lichamelijk. En ten slotte is spelen ook vrijheid, het zelf kunnen beheren (Opleidingsteam PJK, 2022-2023).

Volgens Steverlynck en Wemel (2022) zijn er tien invalshoeken die de gehele speelpraktijk omvatten. Door deze aspecten verder te ontwikkelen, krijgt je speelvisie meer vorm.

De tien invalshoeken zijn (Steverlynck & Wemel, 2022):

- Speelmateriaal
- Speelklaar
- Binnenruimte
- Buitenruimte
- Speelondersteuning
- Speelimpulsen
- Activiteiten
- Rituelen en overgangen
- Bezoeken
- Thema's en projecten

Is er al een huidige speelvisie?

Er is nog geen huidige speelvisie opgesteld met de drie samengestelde teams. Echter, de buitenschoolse opvang heeft wel een vertrekpunt, namelijk de benadering van Reggio Emilia, waarvan Loris Malaguzzi de grondlegger is.

De Reggio Emilia-benadering ziet het kind als krachtig en gaat uit van wat kinderen kunnen, en niet van wat ze niet kunnen, met de focus op hun talenten. Kinderen en jongeren kunnen zich op 100 manieren en meer uitdrukken; Malaguzzi spreekt van de "honderd talen" (schilderen, kleien, zingen, darten, lachen, etc.) die kinderen hebben om de wereld te ontdekken. Kinderen kunnen zich op veel meer manieren dan alleen verbaal uitdrukken. Malaguzzi ziet het kind ook als ontdekker en

spreekt van de drie pedagogen: het kind zelf, de volwassen begeleider en de omgeving (ruimte, materialen, etc.) (Opleidingsteam PJK, 2022-2023).

Daarnaast heeft de buitenschoolse opvang hun speelvisie opgehangen in het kindcentrum, die als volgt luidt (Leidinggevenden kindcentrum, persoonlijke communicatie, 13 februari tot 7 juni 2024): “Laat kinderen spelen met alles wat ze vinden en interesse in hebben. Laat kinderen experimenteren, uitproberen, ontdekken en fantaseren. Om dit een kans te geven, zetten we in op open eind materiaal – loose parts. Dit is materiaal waarbij niets alles kan worden, waar kinderen verschillend spel vorm kunnen geven die ze zelf bepalen.”

6.2 Resultaten focusgroep

De focusgroep is verdeeld in vier ervaringstafels (zie bijlage D).

De eerste is een check-in, daarna het bekijken van een speelvisie, vervolgens waarden kiezen, en als laatste stellingen. Hieronder bespreek ik de resultaten per ervaringstafel.

Ervaringstafel 1: Check-in

De deelnemers mochten een Dixit kaart kiezen die hun gevoel weerspiegelt.

Iemand gaf aan dat er veel chaos in haar is, een andere gaf aan dan zij vermoeid is. Iemand anders was daarentegen heel enthousiast en stond open voor nieuwe informatie.

Over het algemeen geven ze aan ervoor open te staan en dat ze benieuwd zijn. Deze kennis neem ik mee in de bespreking van de resultaten. Aangezien de deelnemers met een open en ontspannen houding deelnemen, zullen de uitspraken niet per se negatiever gekleurd zijn door hun gemoedstoestand. Een kritische bedenking hierbij is dat een van de deelnemers een leidinggevende is, wat ervoor kan zorgen dat teamleden mogelijk positievere uitspraken doen dan normaal (van der Donk & van Lanen, 2021).

Ervaringstafel 2: Speelvisie Sint-Paulus

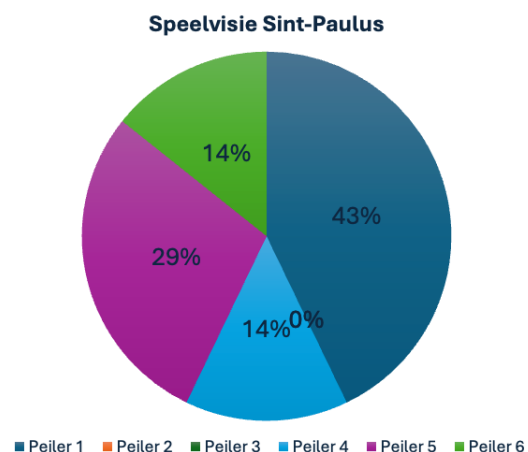
Na de check-in vond de bespreking van de speelvisie van Sint-Paulus plaats (zie bijlage E).

Alle deelnemers moesten een pijler kiezen die hen het meest aansprak.

Zoals u in de grafiek kunt zien, heeft 43 procent gekozen voor pijler 1, 29 procent voor pijler 5, en pijlers 4 en 6 hebben elk 14 procent.

Twee personen hebben twee pijlers gekozen omdat ze niet konden kiezen; beide spraken hen aan. Hierdoor zijn er 7 pijlers gekozen door 5 personen.

Als laatste onderdeel van deze ervaringstafel moesten de deelnemers de pijlers rangschikken van meest belangrijk naar minst belangrijk, dus

hun top 6. Ze hoefden het hierover niet eens te worden, maar uit het gesprek bleek al snel dat ze unaniem dezelfde volgorde kozen.

Ze kozen voor de volgorde, pijler 1-5-4-6-3-2.

“Een avontuurlijke en uitdagende speelomgeving” – pijler 1 van de speelvisie van Sint-Paulus (2024).

Pijler één is snel gekozen om als eerste te staan, dit blijkt ook uit de individuele keuze want daar kozen drie mensen pijler één als de pijler die hen het meest aansprak. Pijler één wordt omschreven als een pijler die alles omvat: de avontuurlijke, de uitdagende, de natuurlijke speelomgeving.

“Een krachtige leeromgeving” – pijler 5 van de speelvisie van Sint-Paulus (2024).

Bij pijler vijf geeft iemand aan dat er wat meer uitdagend materiaal mag zijn. En niet enkel met de fietsen buiten spelen bijvoorbeeld. Zo geeft iemand van de buitenschoolse opvang ook aan dat niet enkel de buitenruimte krachtig moet zijn maar dat dit ook in de binnenruimte verwerkt moet worden.

“Zorg voor spel” – pijler 4 van de speelvisie van Sint-Paulus (2024).

De uitdaging voor verschillende spelvormen, maar ook losse spelmaterialen (loose parts), is essentieel. Het is belangrijk dat je met alles veel kunt doen, dat je met ‘niets’ veel kunt doen. Ook het ontwikkelen van sociale vaardigheden is van groot belang.

“Over het laatst had ik gewoon de buizen van de loose parts in de zandbak gelegd. Ik heb de glijbaan erbij gelegd. En de kinderen vonden dat fantastisch om daar zand in te doen, te zien, dat glijdt naar beneden. Het lukt eens niet, en we moeten problemen gaan oplossen. Gewoon die waren gefascineerd door die buizen. Iedereen had op den duur zijn buizeke en ze waren daarmee alles aan het proberen.”

(Medewerker van het kindcentrum te Gent, 2024)

Samenvattend kan gezegd worden dat ze een uitdagende, avontuurlijke en natuurlijke omgeving belangrijk vinden, zowel binnen als buiten. Waarin ze met verschillende spelmaterialen aan de slag kunnen gaan, waarbij de focus ligt op loose parts/kosteloos materiaal waarmee ze kunnen ontdekken.

Ervaringstafel 3: Waarden

De vraag die werd gesteld is: “Als de kinderen uit het kindcentrum stappen met hun rugzak, welke waarden wil je dat in die rugzak zitten? Welke waarden hebben ze meegekregen door middel van te spelen?”

Hieronder een lijst met de gekozen waarden (zie bijlage F):

- Probleemoplossend denken 2x
- Zelfontplooiing 2x
- Fantasie 2x
- Vrijheid 2x
- Autonomie
- Avontuurlijkheid

- Zelfexpressie
- Ontdekking
- Plezier
- Soberheid
- Respect

Iemand geeft aan dat autonomie aansluit bij vrijheid: het zelf kiezen met wat en wie ze spelen. Het avontuurlijke, het ontdekken, het exploreren, experimenteren worden belangrijk geacht, evenals ruimte voor bewegingsvrijheid. Zelfexpressie sluit aan bij zelfontplooiing. Het is belangrijk dat ze zichzelf leren ontdekken en hun talenten leren kennen. Mentale veiligheid is essentieel zodat kinderen durven tonen wie ze zijn.

*“Hoe veiliger ze zich voelen, hoe meer ze durven.”
(Medewerker van het kindcentrum te Gent, 2024)*

Ontdekking wordt ook omschreven als: je moet blijven zoeken achter alles en niet zomaar alles aannemen wat je voorgeschoteld krijgt, zelf ook op ontdekking gaan.

Soberheid betekent tevreden zijn met kleine dingen. Iemand koppelt dit ook aan fantasie: met iets simpels je fantasie gebruiken en ermee spelen, je verbeeldingskracht laten werken.

Probleemoplossend denken wordt gezien als zelfredzaamheid, dat ze zelf iets kunnen oplossen.

Respect wordt gezien als respect voor het materiaal, dieren, de natuur en elkaar.

*“Ik heb als kind ook alleen maar in de bomen gespeeld.”
(Medewerker van het kindcentrum te Gent, 2024)*

Ervaringstafel 4: Stellingen

Uit de stellingen (zie bijlage G) zijn veel waardevolle zaken naar boven gekomen. Zaken die zij belangrijk vinden en dus ook in een speelvisie zouden verwerken.

Ze gaan overtuigend akkoord met het feit dat kinderen vuil mogen worden tijdens het spelen, maar zijn zich bewust van de uitdagingen die kwetsbare gezinnen en ouders kunnen ervaren in verband met het vuil worden van de kleren. Ze zijn van mening dat je deze gezinnen moet kunnen meenemen in je verhaal.

Ze zijn allemaal voorstander van risicovol spelen, zelf kunnen ontdekken en experimenteren, en het aanbieden van een rijke taal tijdens het spelen. Ze zijn zich bewust dat een talige omgeving nodig is voor het publiek van het kindcentrum.

Ze zijn het er allemaal over eens dat niet elk spel uitdaging hoeft te bevatten. Ze vinden dat verrijking nodig is; hoewel uitdaging belangrijk is, moet er ook ruimte zijn voor ontspanning en autonomie, zonder voortdurende sturing.

Ze geloven in het creëren van een veilige omgeving voordat ze uitdagingen introduceren, om te voorkomen dat kinderen in paniek raken. Ze zijn ook van mening dat verveling en rustmomenten nodig zijn voor kinderen.

Het merendeel is het erover eens dat het belangrijk is om concentratie op te bouwen, structuur te bieden en regels te handhaven. Daarom zijn ze het niet eens met de stelling dat kinderen het spel volledig moeten leiden. Ze vinden dat vrijheid binnen een bepaalde structuur moet worden gegeven. Hoewel kinderen soms zelf mogen kiezen, moeten ze zich eenmaal aan een spel engageren zonder afleiding. Ze vinden zelfbeschikkingsrecht belangrijk maar wel met een beperking, zoals een halfuur vrij spel op de speelplaats.

Ze zijn het erover eens dat niet alle kinderen verplicht moeten deelnemen aan spellen. Sommigen vinden dat kinderen de ruimte moeten hebben om te kijken en te genieten, te acclimatiseren. Iemand anders geeft dan weer aan dat het oke is dat niet iedereen meespeelt, zolang het de klaswerking niet stoort. Ze zijn van mening dat je moet kunnen inschatten waarom een kind niet meespeelt, en op basis daarvan bepalen of je van het kunt verwachten dat ze meedoen, en zo nodig motiveren.

Ja, want ik heb een juf gehad die mij gepusht heeft op bepaalde dingen. En dat is me echt bijgebleven.

(Medewerker van het kindcentrum te Gent, 2024)

Zo merk je dat iets kleins voor een volwassen, iets heel groot voor een kind kan zijn.

Wij moeten ons daar echt altijd van bewust zijn!

(Medewerker van het kindcentrum te Gent, 2024)

De deelnemers van de focusgroep benadrukken het belang van wekelijks spelen met open eind materiaal voor verrijking, zelfontplooiing, fantasie, probleemoplossend denken en verbeeldingskracht. Hoewel ze het belang ervan onderstrepen, erkennen sommigen dat het een uitdaging kan zijn om dit wekelijks te realiseren.

Verder zijn ze het eens met de stelling dat een goed ingerichte binnenruimte gestructureerd en overzichtelijk moet zijn. Het stimuleert spel wanneer kinderen kunnen zien wat beschikbaar is en het zelf kunnen pakken.

Ik heb al die transparante bakken al ingericht, het is zalig he. Je weet alles liggen.

Ze denken nu dat er kei veel speelgoed extra is. Ja, want ze zien het nu gewoon, want dat zat vroeger allemaal in die houten kisten. Ze spelen nu met volledig andere dingen.

(Medewerker van het kindcentrum te Gent, 2024)

Bij de laatste stelling, 'Ik hecht veel waarden aan vaste overgangen en rituelen', waren ze het allemaal eens.

Vroeger was dat er minder die structuur in deze school. En we merken dat kinderen rustiger zijn daardoor. De ruimtes zijn rustiger, de structuur is duidelijker, de kinderen zijn veel rustiger.

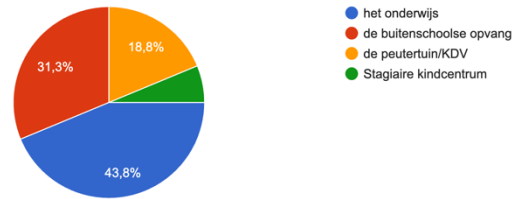
(Medewerker van het kindcentrum te Gent, 2024)

6.3 Resultaten enquête

Als laatste deel van het onderzoek is er een enquête verspreid onder het team. De enquête is gebaseerd op vragen en antwoorden van de focusgroep. Voor een overzicht van de vragen in de enquête, zie bijlage H.

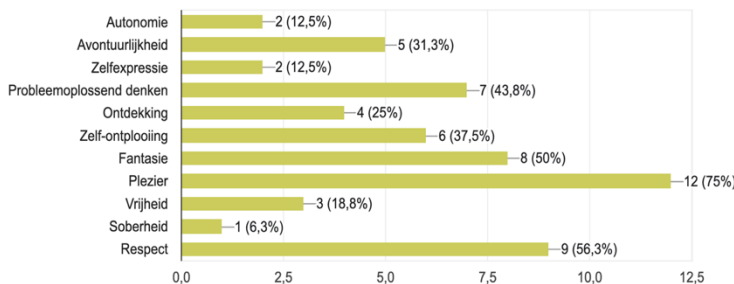
Uiteindelijk hebben er 16 teamleden de enquête ingevuld, waardoor het een heterogene groep is geworden, zie grafiek.

Ik werk in ... (duid aan wat van toepassing is)
16 antwoorden

Als je kijkt naar vraag 4 (zie bijlage H) waarbij ze hun drie belangrijkste waarden moeten aanduiden, kom je op onderstaande grafiek uit.

"Welke waarden moeten kinderen meegekregen hebben in het kindcentrum aan de hand van spelen?" Welke drie waarden van onderstaande lijst... jou de belangrijkste? Duid jouw drie waarden aan.
16 antwoorden

Disclaimer hierbij is dat er één deelnemer alle waarden heeft aangeduid en dus niet enkel drie waarden. Aangezien alles is aangeduid, heeft het niet zoveel impact op het resultaat. Het enige nadeel is dat deze vraag niet is beantwoord door de deelnemer. Hierdoor zijn er 59 waarden aangeduid door 16 verschillende personen, terwijl er normaal maar 48 waarden aangeduid mochten zijn.

De waarde 'plezier' springt er duidelijk bovenuit, aangezien 12 van de 16 teamleden deze hebben aangeduid. Als tweede is de waarde 'respect' door zo'n 56% van het team aangeduid. De derde waarde is 'fantasie', die door ongeveer 8 deelnemers is aangeduid. Op de vierde en vijfde plaats volgen 'probleemoplossend denken' en 'zelfontplooiing'.

Als antwoord op vraag 2 (zie bijlage H en bijlage I) hebben de waarden 'zelfontplooiing', 'fantasie', 'plezier' en 'respect' allemaal een score van vier of vijf op vijf gekregen wat betreft belangrijkheid.

Wat zeker ook vermeld moet worden, is dat 'avontuurlijkheid', 'ontdekking' en 'vrijheid' door 15 deelnemers ook een score van vier of vijf op vijf hebben gekregen.

Waarden die door 14 deelnemers een score van vier of vijf hebben gekregen zijn 'autonomie', 'zelfexpressie' en 'probleemoplossend denken'.

Als je naar bijlage I kijkt, kun je over het algemeen wel zeggen dat de 11 waarden die tijdens de focusgroep zijn gekozen, representatief zijn voor wat het team ook belangrijk vindt. Bij 10 waarden, met uitzondering van soberheid, hebben minstens 14 van de 16 teamleden deze als belangrijk aangeduid.

Soberheid is dus de enige waarde waar duidelijk een onenigheid over is in de groep.

Bij vraag 5 (zie bijlage H) heeft een teamlid de waarde 'avontuurlijkheid' als volgt verduidelijkt: 'Avontuurlijker omvat voor mij plezier, vrijheid, fantasie, ontdekking, enzovoort'.

Als we de antwoorden van vraag 2 en vraag 4 (zie bijlage H) vergelijken, kunnen we stellen dat er een overeenkomst is, namelijk plezier, respect, fantasie en zelfontplooiing.

Top 5 van waarden (zie vraag 4 bij bijlage H)	Waarden die door alle deelnemende teamleden een score van 4 of 5 op 5 van belangrijkheid bij spelen hebben gekregen (zie vraag 2 bij bijlage H)
1. Plezier 2. Respect 3. Fantasie 4. Probleemoplossend denken 5. Zelfontplooiing	- Plezier - Respect - Fantasie - Zelfontplooiing

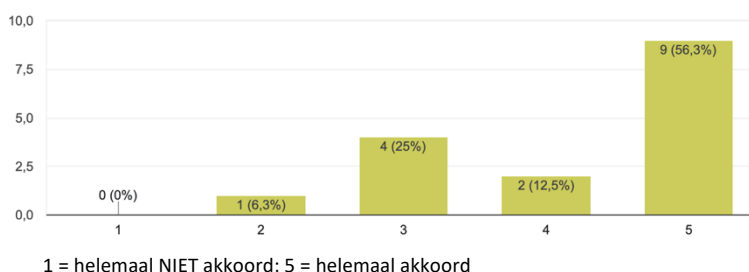
Bij vraag 3 (zie bijlage H en J) waren er enkele stellingen waar iedereen duidelijk mee **akkoord** ging en dus een score van vier of vijf had gegeven op de lineaire schaal, namelijk:

- "Ik vind dat een binnenruimte verschillende plekken/hoekjes (snoezelruimte, loopruimte, eigen plekje, etc.) moet hebben voor kinderen."
- "Voor mij is een goed ingerichte binnenruimte gestructureerd en overzichtelijk."
- "Ik vind naar buiten gaan met de kinderen belangrijk, ook als het slecht weer is."
- "Kinderen mogen vuil worden tijdens het spelen."
- "Ik vind het belangrijk om als begeleider/leerkracht de verwondering van de kinderen te blijven prikkelen."

Zo'n 9 van de 16 deelnemers zijn van mening dat je minstens één keer per week met open eind materiaal moet spelen, zoals blijkt uit de grafiek hieronder.

Het belang voor kinderen om zelf hun speelmateriaal te kunnen pakken en dat dit binnen handbereik ligt, wordt door 10 deelnemers als belangrijk aanschouwd, terwijl 6 deelnemers neutraal reageren (drie op vijf).

Duid aan in hoeverre je (niet) akkoord gaat met de volgende stelling. "Ik vind het belangrijk om minstens 1x in de week met open eind materiaal te spelen."
16 antwoorden

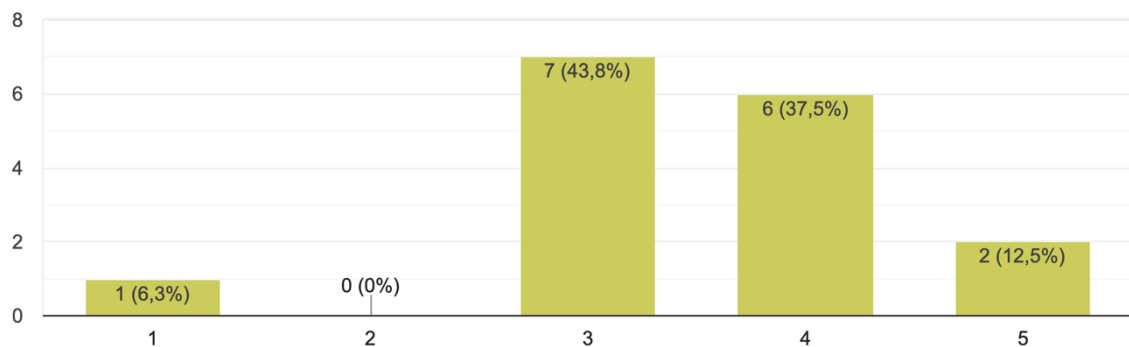

Het aanbieden van een rijke taal tijdens het spelen wordt als essentieel beschouwd, aangezien 13 van de 16 deelnemers dit met een score van vijf hebben beoordeeld, één deelnemer een score van vier geeft gegeven en twee deelnemers een score van drie hebben toegekend.

Wat betreft het vertrekken vanuit de interesses van de kinderen voor een activiteit, blijkt iets minder dan de helft onverschillig te zijn, één iemand is hier duidelijk helemaal niet mee eens en 8 deelnemers zijn het er wel mee eens, zoals te zien is in onderstaande grafiek.

Duid aan in hoeverre je (niet) akkoord gaat met de volgende stelling. "Ik vind dat een activiteit moet ontstaan uit de interesses van de kinderen."

16 antwoorden

1 = helemaal NIET akkoord; 5 = helemaal akkoord

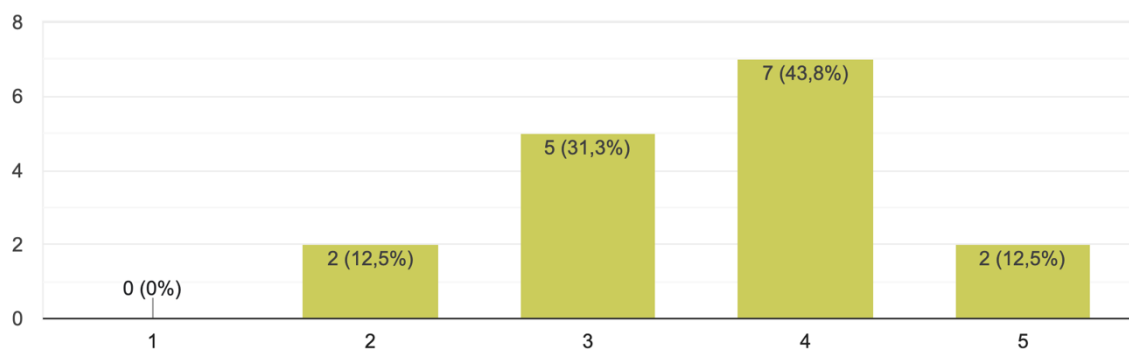
Dertien deelnemers zijn het eens met de stelling: "Ik hecht veel waarde aan vaste rituelen en overgangen." Eén persoon is het eerder mee oneens, en twee deelnemers noch eens noch oneens.

Met de stelling dat kinderen het meest leren door ze te laten ervaren, door erop uit te trekken en bezoeken te brengen, zijn maar liefst veertien mensen het eens.

Er is diversiteit van opvattingen over de stelling: "Ik vind het belangrijk om met thema's en/of projecten te werken", zoals blijkt uit de onderstaande grafiek.

Duid aan in hoeverre je (niet) akkoord gaat met de volgende stelling. "Ik vind het belangrijk om met thema's en/of projecten te werken."

16 antwoorden

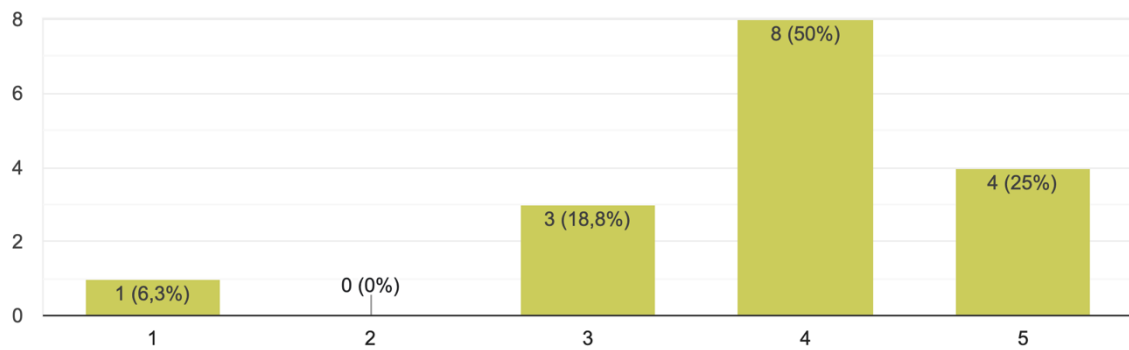

1 = helemaal NIET akkoord; 5 = helemaal akkoord

De meesten zijn het eens met de stelling: "Ik ben voorstander van risicovol spel", zoals te zien is in de grafiek hieronder.

Duid aan in hoeverre je (niet) akkoord gaat met de volgende stelling. "Ik ben voorstander van risicovol spelen."

16 antwoorden

1 = helemaal NIET akkoord; 5 = helemaal akkoord

Bij de stelling: "Ik vind het belangrijk dat alle kinderen meespelen.", is er variatie in de antwoorden. De meeste deelnemers geven een score van 3, noch akkoord, noch niet akkoord.

7 Conclusie

Het François Laurentinstituut, de peuterschool De Dulle Grietjes en buitenschoolse opvang De Dulle Grietjes zijn drie entiteiten die een kindcentrum vormen maar nog geen uitgewerkte speelvisie hebben ontwikkeld. Volgens de definitie van De Scholenwijzer (2023) kun je een kindcentrum zonder gedeelde en samen uitgewerkte visie zelfs geen kindcentrum noemen. En aangezien spelen zo belangrijk is voor de gezondheid en ontwikkeling van de kinderen (Gray, 2011), wijst dit op de noodzaak van een speelvisie voor het nieuwe kindcentrum in Gent.

Dit onderzoek is uitgevoerd met als doel een antwoord te vinden op de onderzoeksvraag: “Wat is de speelvisie van het team van het kindcentrum te Gent?”. Het antwoord op deze vraag is gevormd door de combinatie van de literatuurstudie, de focusgroep met 5 teamleden en de enquête met 16 teamleden van het kindcentrum.

Uit dit onderzoek kunnen enkele zaken worden geconcludeerd.

De waarden die door het team in de enquête als het meest belangrijk worden beschouwd zijn ‘**plezier**’, ‘**respect**’, ‘**fantasie**’, ‘**probleemoplossend denken**’ en ‘**zelfontplooiing**’. Zij kregen allemaal een score van vier of vijf op vijf van minstens 14 van de 16 deelnemers en werden ook door de meesten in hun top drie van belangrijkste waarden aangeduid.

We kunnen ook concluderen dat de waarden ‘autonomie’, ‘avontuurlijkheid’, ‘zelfexpressie’, ‘ontdekking’, en ‘vrijheid’ voor de meesten ook belangrijk zijn.

Over het algemeen kan worden gezegd dat de 11 waarden die tijdens de focusgroep door de 5 teamleden zijn gekozen, representatief zijn voor wat het gehele team belangrijk vindt, met uitzondering van soberheid.

Deze 10 waarden beschouwt het team dus als waarden die kinderen tijdens het spelen in het kindcentrum moeten meekrijgen.

De waarde ‘avontuurlijkheid’ wordt omschreven als plezier, vrijheid, fantasie, ontdekking, enzovoort. Hierin worden ‘plezier’ en ‘fantasie’ nog eens benoemd. Dit maakt duidelijk dat die waarden echt van belang zijn.

Uit de focusgroep is er ook naar voren gekomen dat ze een **uitdagende, avontuurlijke en natuurlijke omgeving** belangrijk vinden, zowel binnen als buiten. Ze willen een omgeving waarin ze met verschillende speelmaterialen aan de slag kunnen gaan, met de focus ligt op **loose parts/kosteloos materiaal** waarmee kinderen kunnen ontdekken.

Het team vindt het werken met **loose parts** goed. Ze geven aan dat dit zorgt voor verrijking, probleemoplossend denken, zelfontplooiing, fantasie en verbeeldingskracht. Dit zijn veel van de zaken die zij al als waarden hebben aangegeven. Uit de literatuurstudie kwam ook naar voren dat het in de speelvisie staat van de buitenschoolse opvang. We kunnen concluderen dat het gebruik van loose parts wordt gedragen door het merendeel van het team, dus ook door de peuterschool en de kleuterschool.

Er zijn veel zaken die door het voltallige team worden gedragen en waar iedereen unaniem mee akkoord gaat. Zo vinden ze dat een **binnenruimte verschillende plekken en hoekjes** moet hebben en dat deze **gestructureerd** en **overzichtelijk** moet zijn, omdat dit aanzet tot spelen. De leerkrachten/begeleiders moeten de **verwondering** van de kinderen blijven prikkelen. En dat

kinderen veel **buiten** moeten spelen en ook **vuil** mogen worden, wordt volledig ondersteund. Ze geven aan dat je ouders moet meenemen in dit verhaal en zich bewust zijn van kwetsbare gezinnen, die dit perspectief minder goed zouden begrijpen.

Een krachtige speelvisie heeft vier pijlers: kindgericht, verrijkend, creativiteitsgericht en procesgericht (Stevelynd & Wemel, 2022).

Het verrijkende aspect is terug te vinden in wat het team belangrijk vindt. Ze vinden het belangrijk dat er uitdaging is voor kinderen, maar niet constant, zodat ze ook rustmomenten hebben. Het team vindt het belangrijk dat de kinderen kunnen experimenteren, exploreren en op ontdekking gaan, omdat dit de creativiteit bij hen zal stimuleren.

Spelen wordt in de literatuur ook omschreven als een containerbegrip voor activiteiten waarbij plezier wordt beleefd (Opleidingsteam PJK, 2022-2023). Plezier is ook een waarde die het team als echt belangrijk beschouwt.

Er zijn enkele van de tien invalshoeken uit het werkboek 'Het Rijk der Spelen' van Stevelynd & Wemel (2022) om de speelpraktijk vorm te geven die het team essentieel vindt. Deze invalshoeken zijn: de binnenruimte, speelklaar, buitenruimte en speelimpulsen.

Het lijkt mij waardevol om met het team dieper te duiken in deze vier invalshoeken en ze concreet vorm te geven in de speelpraktijk.

7.1 Bevorderende en beperkende factoren

De keuze voor een enquête heeft ervoor gezorgd dat er veel teamleden konden deelnemen, wat zorgt voor representativiteit voor het team. Zeker omdat de drie partijen zijn betrokken en dit in evenwicht was met het aantal teamleden per entiteit. De focusgroep was bedoeld om dieper in te gaan op bepaalde onderwerpen en gaf een goede basis om de enquête op te stellen.

Een beperkende factor was dat tijdens de focusgroep niemand kon deelnemen van het peuterteam door een te kort aan personeel. Hierdoor is hun perspectief niet meegenomen tijdens de focusgroep. Dit is echter rechtgezet doordat het peuterteam wel kon deelnemen aan de enquête.

Tijdens de focusgroep was er ook een leidinggevende aanwezig. Dit zou eventueel kunnen leiden tot vertekening van de antwoorden bij de teamleden en sociaal wenselijk te antwoorden (van der Donk & van Lanen, 2021). Naar mijn gevoel was er echter genoeg veiligheid.

Een bevorderend factor is dat de enquête is verspreid aan de teamleden op een moment dat ze op hun gemak waren. Hierdoor konden ze hun tijd nemen om deze in te vullen. De meeste teamleden hebben de enquête buiten de werkuren ingevuld, wat de kans op overleg met collega's tijdens het invullen verminderd heeft.

Het onderzoek zou kwaliteitsvoller zijn als er uitleg was van elke deelnemer bij elke stelling. Dit zou een diepgaander beeld geven over hoe ze denken over de tien invalshoeken van 'Het Rijk der Spelen' (Stevelynd & Wemel, 2022).

7.2 Innovatieve en maatschappelijke waarde van het onderzoek

De resultaten van het onderzoek zijn innovatief, aangezien het een primeur is dat de drie entiteiten als één team zijn bevraagd geweest over hoe zij denken over spelen bij kinderen. Deze inzichten geven een beeld van hoe het team de speelvisie zou opstellen.

Inzetten op spelen in het kindcentrum is ook van maatschappelijk belang, aangezien het vrij spelen bij kinderen afneemt (Huffpost, 2017 & Gray, 2011). Het is dus van belang dat het kindcentrum een speelvisie ontwikkelt omdat het richting geeft aan het handelen (Vandooren, 2014).

De afname in spel draagt bij aan de psychopathologie bij jongeren. Spel is een middel om zaken te ontwikkelen zoals: intrinsieke interesses en competenties, leren hoe ze beslissingen moeten nemen, problemen oplossen, zelfcontrole uitoefenen en regels volgen, emotieregulatie, vrienden maken, met anderen leren omgaan en plezier ervaren. Deze effecten van spelen bevorderen de mentale gezondheid van kinderen (Gray, 2011).

7.3 Aanbevelingen

Een aanbeveling voor dit onderzoek is om op basis van de resultaten een speelvisie op te stellen. Deze speelvisie kan worden opgebouwd uit verschillende pijlers, met daarbij een uitleg over elke pijler. Vanuit deze basis kan vervolgens, in samenwerking met het team, een concreet plan worden ontwikkeld om de speelpraktijk verder vorm te geven in overeenstemming met de speelvisie.

8 Blik op de toekomst

In deze bachelorproef is onderzoek gedaan naar wat het team belangrijk vindt bij het spelen. Er is daarmee een antwoord gegeven op de onderzoeksvraag: “Wat is de speelvisie van het team van het kindcentrum?”. In dit onderzoek zijn de teamleden bevraagd, echter geeft de literatuur ook aan de het perspectief van ouders en kinderen ook belangrijk is.

Zoals eerder vermeld, moeten bij de ontwikkeling van een speelvisie verschillende perspectieven betrokken worden. Een onderzoek starten naar het perspectief van de ouders en de kinderen over spelen zou de cirkel rond maken.

“Nothing about us without us”

Deze slogan geeft aan dat je geen beleid mag maken zonder de betrokkenheid van de leden van de betreffende groep (Wikipedia, 2024 & Opleidingsteam, 2024). Aangezien de speelvisie betrekking heeft op de kinderen, is het van belang om hen hierbij te betrekken.

Kinderparticipatie betekent kinderen betrekken bij alle zaken die hen aangaan. Dit houdt in dat kinderen de kans krijgen hun mening te uiten, hun ideeën in te brengen en actief deel te nemen aan het besluitvormingsproces. Beslissingen die zijn gebaseerd op de perspectieven van kinderen, hebben een grotere kans dat ze relevant, effectief en duurzaam zijn. Kinderparticipatie moet altijd passend zijn bij de leeftijd van de kinderen (Vain, 2023).

Uit onderzoek blijkt dat ouders en gezinnen een grote invloed hebben op het succes van het onderwijs- en opvoedingsproces van kinderen (Đurišić & Bunijevac, 2017). Hoe groter de samenwerking tussen ouders en school, des te groter de betrokkenheid van ouders bij het onderwijs van hun kind, zowel thuis en als op school. Hoe meer de school de ouders ook waardeert, hoe groter de betrokkenheid (Vellymalay, 2012). Oostdam, Tavecchio, Huijbregts, Nohr en Ex (2014) geven ook aan dat een visie het beste in afstemming met de ouders wordt ontworpen. Ouderbetrokkenheid is dus van belang bij het ontwikkelen van een visie.

De huidige speelvisie van de buitenschoolse is gebaseerd op de Reggio-Emilia benadering. Malaguzzi, de grondlegger, ziet de ouder ook als pedagoog van het kind (Opleidingsteam PJK, 2022-2023). Uit de enquête bleek ook dat een teamlid het interessant zou vinden om deze vragen ook aan de ouders te stellen. Ouderbetrokkenheid past volledig bij het motto van het kindcentrum: ‘Samen, omarmen en zorgen, zo groeien wij’. Met ‘samen’ worden de ouders, kinderen, het team, de buurt en anderen bedoeld (Leidinggevend kindcentrum, persoonlijke communicatie, 13 februari tot 7 juni 2024).

Hieruit kan geconcludeerd worden dat het betrekken van ouders en kinderen bij de speelvisie volledig past binnen het verhaal van het kindcentrum.

Het hebben van een visie, en dus ook een speelvisie, heeft verschillende voordelen. De voordelen worden pas zichtbaar wanneer er bewustwording rondom de visie is. Het ontwikkelen van een visie met alle betrokkenen is hierbij al een goede stap om deze bewustwording te creëren.

Een visie draagt bij aan de imagovorming van de organisatie. Het maakt duidelijk aan buitenstaanders waar de organisatie voor staat. Intern zorgt het ervoor dat alle neuzen dezelfde kant op staan. Niet iedereen hoeft het overal mee eens te zijn, maar op één lijn zitten is belangrijker. Het zorgt ook voor verbinding, zekerheid en duidelijkheid (Vandooren, 2014).

Daarnaast vormt een visie sociaal kapitaal en interne netwerken. Door de visie en missie is het

duidelijk wat de prioriteiten zijn en welke doelstellingen voorop staan. Het geeft betekenis aan de activiteiten binnen de organisatie. Bij het nemen beslissingen kan de visie en missie als leidraad dienen, wat efficiënter werken bevordert. Als de visie en missie aansluiten bij de persoonlijke waarden van de medewerkers, zorgt dit voor extra motivatie. Daarom is het essentieel dat de speelvisie samen met het hele team wordt gevormd. Dit zal de medewerkers energie geven, aangezien ze zich betrokken voelen bij de visie en missie (Vandooren, 2014).

Zich inzetten op spelen in het kindcentrum is ook van maatschappelijk belang aangezien het vrij spelen bij kinderen afneemt (Huffpost, 2017 & Gray, 2011). De afname in spel draagt bij aan de psychopathologie bij jongeren. Spel is een middel om zaken te ontwikkelen zoals: intrinsieke interesses en competenties, leren hoe ze beslissingen moeten nemen, problemen oplossen, zelfcontrole uitoefenen en regels volgen, emotieregulatie, vrienden maken, met anderen leren omgaan en plezier ervaren. Deze effecten van spelen bevorderen de mentale gezondheid van kinderen (Gray, 2011).

Deze voordelen maken duidelijk dat het maatschappelijk relevant is om een speelvisie te hebben voor het kindcentrum.

Een mogelijk nieuw onderzoeksdoel zou zijn om de door het team ontwikkelde speelvisie verder te ontwikkelen door het perspectief van de ouders en kinderen mee te nemen. Met deze input kan dan een volwaardige, gezamenlijke en gedragen speelvisie gecreëerd worden.

Bijhorende mogelijke onderzoeksvragen zijn:

- Hoofdvraag: “Wat is de gezamenlijke en gedragen speelvisie van het kindcentrum?”
- Deelvragen:
 - o “Wat is de speelvisie van de ouders van het kindcentrum?”
 - o “Wat is de speelvisie van de kinderen van het kindcentrum?”
 - o “Wat zijn de gemeenschappelijkheden van de drie perspectieven - het team, de ouders en de kinderen - omtrent de speelvisie?”

Als eerste onderzoeksmethode wordt een vragenlijst verspreid onder de ouders. Hierin worden vragen gesteld die relevant zijn voor het onderzoek, waardoor we beeld krijgen van welke waarden zij belangrijk vinden en hoe zij staan tegenover bepaalde zaken aan de hand van stellingen. Door enkele ouders per leefgroep te bevragen, kunnen we al een beeld vormen van wat ouders van belang vinden.

Een kritische bedenking hierbij is dat er veel anderstalige en enkele analfabete ouders zijn. Daarom zou ik de vragenlijst via interviews afleggen en de ouders hier persoonlijk over aanspreken. Geschikte momenten hiervoor zijn de koffiemomenten op dinsdag- en vrijdagochtend, evenals de in – en uitloophmomenten en de momenten van brengen en halen het kinderdagverblijf. Vooral tijdens koffiemomenten kan er tijd genomen worden om één op één in gesprek te gaan en de vragen te beantwoorden, eventueel met behulp van een digitale tolk. Op deze manier is het zeker haalbaar om ongeveer 15 ouders te benaderen. Tijdens de koffiemomenten kan de brugfiguur, een leidinggevende of een stagiair deze taak op zich nemen.

Om een breder publiek te bereiken, wordt er gebruik gemaakt van visualisaties. Bijvoorbeeld vijf afbeeldingen die elk een bepaalde waarde vertegenwoordigen, of stellingen die worden weergegeven in foto's. Deze visualisaties kunnen bijvoorbeeld aan de muur in de ingang worden opgehangen, waar ouders drie stickers kunnen plaatsen bij de afbeelding die hen het meest

aanspreekt, of die zij het belangrijkste vinden. Om ervoor te zorgen dat dit wordt uitgevoerd, zou ik een teamlid bij de muur positioneren om de ouders aan te spreken.

Om het perspectief van de kinderen mee te nemen in de visie op spelen, wordt er een observatie uitgevoerd tijdens verschillende spelactiviteiten. Die activiteiten kunnen gebaseerd zijn op de tien invalshoeken van *“Het Rijk der Spelen”* van Ann Steverlynck en Simon Wemel (2022), evenals op de resultaten van het onderzoek naar wat zowel het team en de ouders belangrijk vinden in de visie op spelen. Bijvoorbeeld door kinderen te laten spelen met open eind materiaal, hen buiten te laten spelen in de regen, enzovoort. Door middel van observatie wordt gemeten wat het welbevinden en de betrokkenheid van de kinderen is.

De betrokkenheid kan gemeten worden aan de hand van de schaal voor scanning van betrokkenheid. Betrokkenheid wordt omschreven door Laevers, Buyse, Daems & Declercq (2016) als: “een ononderbroken concentratie, intense mentale activiteit, grote gedrevenheid vanuit exploratiedrang en op de koop toe, absolute inzet van al de competentie die men in huis heeft voor zover ze voor de activiteit relevant zijn”.

Het welbevinden, het goed voelen in je vel, kan gemeten worden door de vijf-punten schaal. Die van ‘uitgesproken laag welbevinden’ naar ‘uitgesproken hoog welbevinden’ gaat (Laevers, Buyse, Daems & Declercq, 2016).

Als de betrokkenheid en het welbevinden hoog zijn, kan worden aangenomen dat de kinderen dat leuk vinden en dus die activiteit en aanpak belangrijk vinden.

Om kwalitatief onderzoek te verrichten, is het noodzakelijk om observaties uit te voeren bij verschillende leeftijdsgroepen in het kindcentrum. Bovendien dienen de begeleidende teamleden van het kindcentrum goed geïnformeerd te zijn over wat ze wel en niet mogen doen tijdens het spel.

Als laatste onderzoeksmethode zou een vergelijkende studie worden uitgevoerd. Hierbij worden de resultaten van de onderzoeken vanuit de drie perspectieven naast elkaar gelegd en worden gemeenschappelijke elementen geïdentificeerd. Van daaruit kan een eerste gezamenlijke en gedeelde visie op spelen ontstaan voor het kindcentrum. Deze visie zal zorgen voor behoud, stabiliteit, continuïteit en innovatie (Vandooren, 2014).

9 Disclaimer

Bij het maken van deze bachelorproef maakte ik gebruik van AI (ChatGPT) als taalcorrector. Na elk geschreven hoofdstuk stelde ik de vraag: “Verbeter onderstaande tekst op taal en geef de aanpassingen weer in het vetgedrukt.” Op deze manier heb ik mijn bachelorproef laten nalezen op taal. De weergegeven wijzigingen heb ik handmatig doorgevoerd in mijn bachelorproef.

Hieronder stelt zich een concreet voorbeeld.

Verbeter onderstaande tekst op taal en geef de aanpassingen weer in het vetgedrukt.

Het aantal kinderen dat vrij speelt is afgenomen (Huffpost, 2017 & Gray, 2011). De afname in spel draagt bij aan de psychopathologie bij jongeren. Spel is een middel om zaken te ontwikkelen zoals: intrinsieke interesses en competenties ontwikkelen, leren hoe ze beslissingen te nemen, problemen oplossen, zelfcontrole uit te oefenen en regels te volgen, emotieregulatie, vrienden maken en met anderen leren omgaan en plezier ervaren. Deze effecten van spelen bevorderen het mentaal welzijn van kinderen (Gray, 2011).

Deze literatuur toont aan dat spelen echt wel belangrijk is in het leven van kinderen. Het hebben van een speelvisie in een organisatie is dus van belang om het spelen bij kinderen te stimuleren.

Hier is de verbeterde versie van de tekst met de aanpassingen vetgedrukt:

Het aantal kinderen dat vrij speelt, is afgenomen (Huffpost, 2017 **en** Gray, 2011). De afname in spel draagt bij aan de psychopathologie bij jongeren. Spel is een middel om zaken te ontwikkelen zoals: intrinsieke **interesses** en competenties, leren hoe ze beslissingen **moeten nemen**, problemen oplossen, zelfcontrole **uitoefenen** en regels volgen, **emotieregulatie, vrienden maken, met anderen leren omgaan en plezier ervaren.** De effecten van spelen bevorderen het **mentale** welzijn van kinderen (Gray, 2011).

Bericht naar ChatGPT

Om de taal te optimaliseren, is er ook gebruikgemaakt van de woordenlijst.org van de Taalunie (2023-2024).

Aangezien ik niet zelfverzekerd ben in het Engels, maakte ik gebruik van ChatGPT als vertaalhulpmiddel om het abstract naar het Engels te vertalen. Ik stelde daarbij volgende vraag: “Vertaal deze alinea naar het Engels.” De vertaalde tekst werd nagelezen door mijn papa, die aanvullende feedback gaf.

10 Referentielijst

Decroly, O. (2024). "Zone van naaste ontwikkeling"- Vygotsky. Geraadpleegd op 27 mei 2024 via [https://www.interactum.be/zone-van-naaste-ontwikkeling-vygotsky/#:~:text=Volgens%20Vygotsky%20nemen%20kinderen%20naarmate,van%20volwassenen%20steeds%20meer%20over.&text=De%20zone%20van%20de%20naaste%20ontwikkeling%20\(ZNO\)%20is%20ongetwijfeld%20het,zij%20met%20hulp%20kan%20doen](https://www.interactum.be/zone-van-naaste-ontwikkeling-vygotsky/#:~:text=Volgens%20Vygotsky%20nemen%20kinderen%20naarmate,van%20volwassenen%20steeds%20meer%20over.&text=De%20zone%20van%20de%20naaste%20ontwikkeling%20(ZNO)%20is%20ongetwijfeld%20het,zij%20met%20hulp%20kan%20doen)

De Matrix (2023). *Specifieke voordelen van een Kindcentrum*. Geraadpleegd op 11 december 2023 via <https://www.kcdematrix.nl/ons-kindcentrum/waar-staan-wij-voor/specifieke-voordelen-van-een-kindcentrum/>

De scholenwijzer (2023). *Wat is een kindcentrum?*. Geraadpleegd op 10 december 2023 via <https://scholenwijzer.denhaag.nl/artikel/wat-is-een-kindcentrum>

Doornenbal, J., & Kassenberg, A. (2022). *Het kindcentrum als speel-, leer- en werkgemeenschap*. (1^e druk). Amsterdam: SWP

Đurišić, M., & Bunijevac, M. (2017). *Parental Involvement as a Important Factor for Successful Education*. Geraadpleegd op 29 mei 2024 via <https://www.cepsj.si/index.php/cepsj/article/view/291/176>

Florquin, V., Bertrands, E. (2017). *Speelkriebels voor kleuters*. (30^e druk, volledig herwerkte druk). Leuven: Uitgeverij Acco.

François Laurentinstituut, & De Dulle Grietjes (2023). *De magische boom. Het verhaal van het François Laurentinstituut en De Dulle Grietjes* [brochure]. Gent.

François Laurentinstituut, & De Dulle Grietjes (2024). *De mindset van ons kindcentrum!* [poster]. Gent.

François Laurenstituut (2023). *Home*. Geraadpleegd op 10 december 2023 via <https://scholen.stad.gent/francoislaurent>

Gray, P. (2011). *The Decline of Play and the Rise of Psychopathology in Children and Adolescents*. Geraadpleegd op 1 juni 2024 via https://www.researchgate.net/publication/265449180_The_Decline_of_Play_and_the_Rise_of_Psychopathology_in_Children_and_Adolescents

Huffpost (2017). *Children's Play Is Declining, But We Can Help Reclaim It*. Geraadpleegd op 1 juni 2024 via https://www.huffpost.com/entry/childrens-play-is-declining-but-we-can-help-reclaim_b_5935c726e4b0c670a3ce6778?utm_campaign=hp_fb_pages&utm_source=mai

Kinderopvang Totaal (2023). *IKC's hebben positieve invloed op kinderen*. Geraadpleegd op 11 december 2023 via <https://www.kinderopvangtotaal.nl/ikcs-hebben-positieve-invloed-op-kinderen-1489066w/>

Kind & Gezin (2024). *Basisbehoeften*. Geraadpleegd op 4 april 2024 via <https://www.kindengezin.be/nl/thema/ontwikkeling-en-gedrag/sociale-en-emotionele-ontwikkeling/basisbehoeften>

Laevers, F., Buyse, E., Daems, M. & Declercq, B. (2016). *Welbevinden en betrokkenheid als toetsstenen voor kwaliteit in de kinderopvang. Implicaties voor het monitoren van kwaliteit*. Geraadpleegd op 29 mei 2024 via file:///Users/Ada_1/Downloads/Kennisdossier_BKK2016003_LR_DEF.pdf

Leidinggevenden kindcentrum François Laurentinstituut en De Dulle Grietjes, persoonlijke communicatie op 7 november 2023 te Gent.

Leidinggevenden kindcentrum François Laurentinstituut en De Dulle Grietjes, persoonlijke communicatie van 13 februari tot 7 juni 2024 te Gent.

Oostdam, R., Tavecchio, L., Huijbregts, S., Nohr, K., & Ex, C. (2014). *Een integraal kindcentrum als open leer- en ontwikkelingsgemeenschap; Tijd voor een samenhangende visie op opvoeding, educatie en opvang*. Geraadpleegd op 10 december 2023 via https://www.aup-online.com/docserver/fulltext/15677109/34/1/05_PED2014.1.OOST.pdf?expires=1702318238&id=id&accname=guest&checksum=5348CEA1B63C0C003B6861C19E30C9AA

Opgroeien. (2024) *Project Doorgaande Lijn*. Geraadpleegd op 27 maart 2024 via <https://www.opgroeien.be/over-opgroeien/projecten/doorgaande-lijn>

Opleidingsteam PJK. (2022-2023). *Opvoeden in interactie en exploratie* [cursus]. Gent: Arteveldehogeschool Bachelor in Pedagogie van het jonge kind.

Opleidingsteam PJK. (2023-2024). *Samen ontwikkeling ondersteunen* [cursus]. Gent: Arteveldehogeschool Bachelor in Pedagogie van het jonge kind.

Opleidingsteam PJK. (2022-2023). *Werken met Teams* [cursus]. Gent: Arteveldehogeschool Bachelor in Pedagogie van het jonge kind.

Sint-Paulus. (2024). *Sint-Paulus, een slimme keuze!* Geraadpleegd op 21 mei 2024 via <https://sintpaulus.com/>

Staut, P. (2016). *Leiden van een organisatie*. Gent: Balans VSPW.

Steverlynck, A., Wemel, S. (2022). *Het Rijk der Spelen*. Brussel: Uitgeverij Politeia nv.

Studulski, F. (2010). *Op weg naar het integraal kindcentrum*. Amsterdam: B.V. Uitgeverij SWP Amsterdam.

Spiekr. (2024). *Ontwikkelen doorgaande leerlijn*. Geraadpleegd op 25 februari 2024 via <https://www.spiekr.nl/ontwikkelen-doorgaande-leerlijn/#:~:text=Een%20doorgaande%20lijn%20betekent%20dat,tijdens%20schooltijd%20of%20buitenschoolse%20opvang.>

Synoniemen. (2023). *Synoniemen.net - gratis online synoniemenwoordenboek*. Geraadpleegd op 10 december 2023 via <https://synoniemen.net/>.

Vain, C. (2023). *Importance of Child Participation*. Geraadpleegd op 29 mei 2024 via <https://cpdonline.co.uk/knowledge-base/safeguarding/child-participation/#what-is-child-participation>

van der Donk, C., & van Lanen, B. (2021). *Praktijkonderzoek in zorg en welzijn*. (3^e druk) Bussum: Uitgeverij Coutinho

Vandooren, T. (2014). *Sturen en stuwen. 101 vragen over HRM in Social Profit*. (1^e druk) Leuven: Acco

VBJK. (2024). *Educare*. Geraadpleegd op 20 mei 2024 via <https://vbjk.be/nl/mini-site/educare>

Vellymalay, S.K. (2012). *Bridging school and parents: parental involvement in their child's education*. Geraadpleegd op 29 mei 2024 via https://web.archive.org/web/20130419000640id_/http://brainbutter.com.au/wp/wp-content/uploads/2013/01/Bridging-School-and-Parents-.pdf

Vlaanderen. (2024). *Structuur van de Vlaams overheid*. Geraadpleegd op 27 maart 2024 via <https://www.vlaanderen.be/structuur-van-de-vlaamse-overheid>

WestEd. (2024). *Zone of Proximal Development: An Affirmative Perspective in Teaching ELLs*. Geraadpleegd op 27 mei 2024 via <https://www.wested.org/resources/zone-of-proximal-development/#:~:text=The%20Zone%20of%20Proximal%20Development,collaboration%20with%20more%20capable%20peers.>

Wike. (2023). *Vision Statements: Tips, Example and Importance*. Geraadpleegd op 1 juni 2024 via <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/vision-statements#:~:text=A%20vision%20statement%20is%20a,idea%20typically%20remains%20the%20same.>

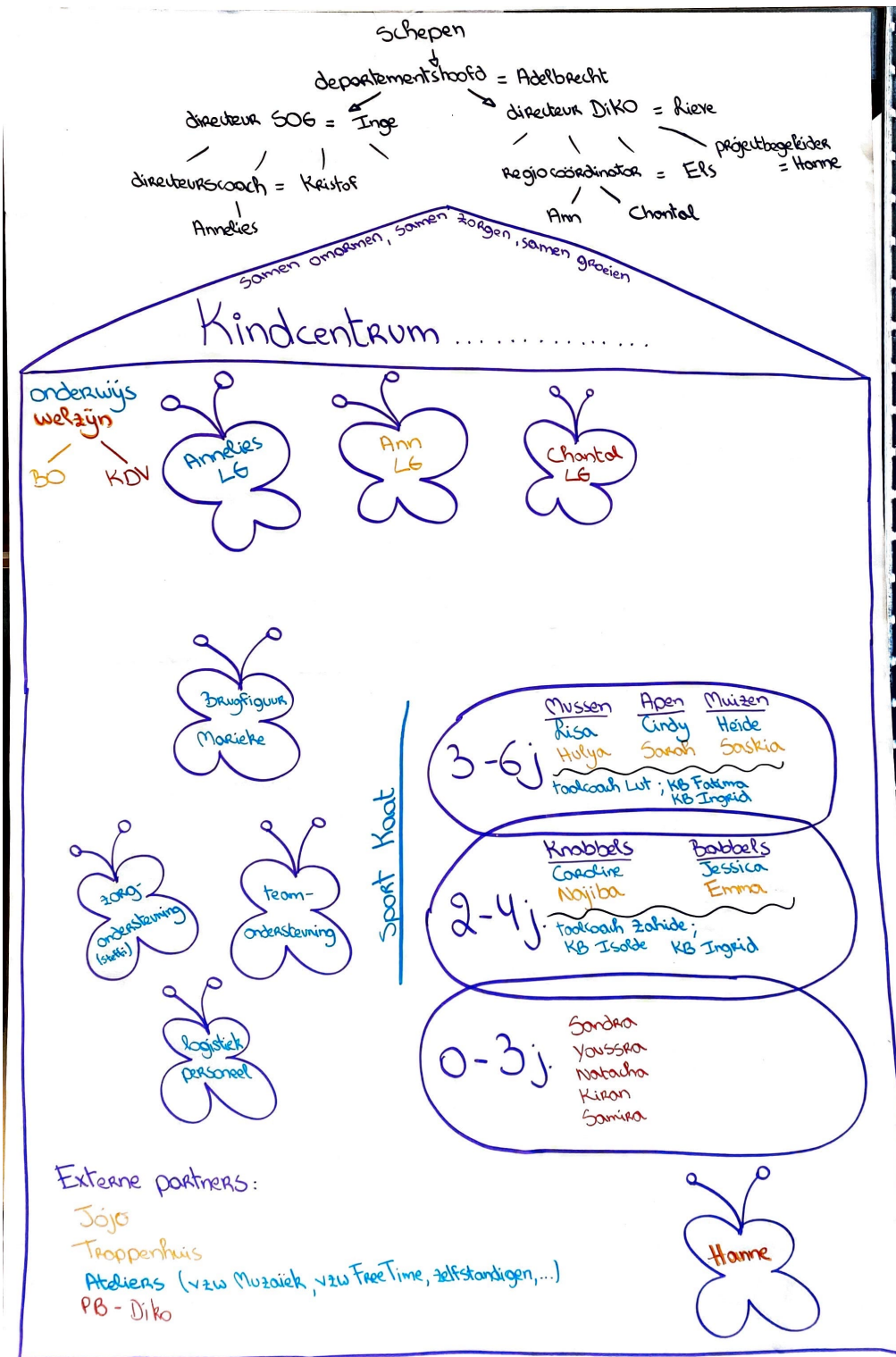
Wikipedia. (2024). *Nothing about us without us*. Geraadpleegd op 29 mei 2024 via https://en.wikipedia.org/wiki/Nothing_about_us_without_us

Woordenlijst. (2023). *Woordenlijst Nederlandse Taal*. Geraadpleegd tussen december 2023 en juni 2024, van <https://woordenlijst.org/#/>

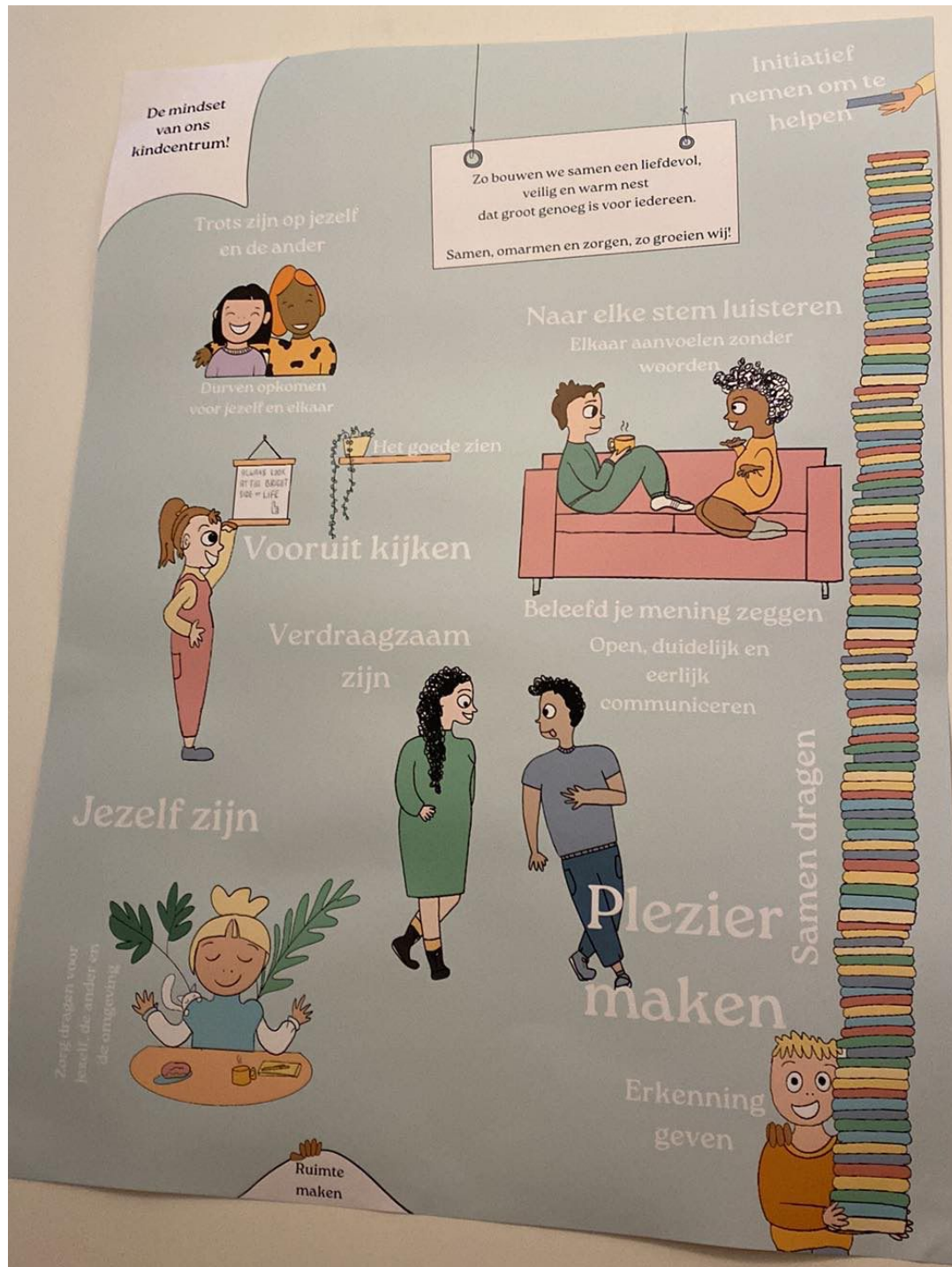
11 Bijlagen

11.1 Bijlage A: Organigram kindcentrum

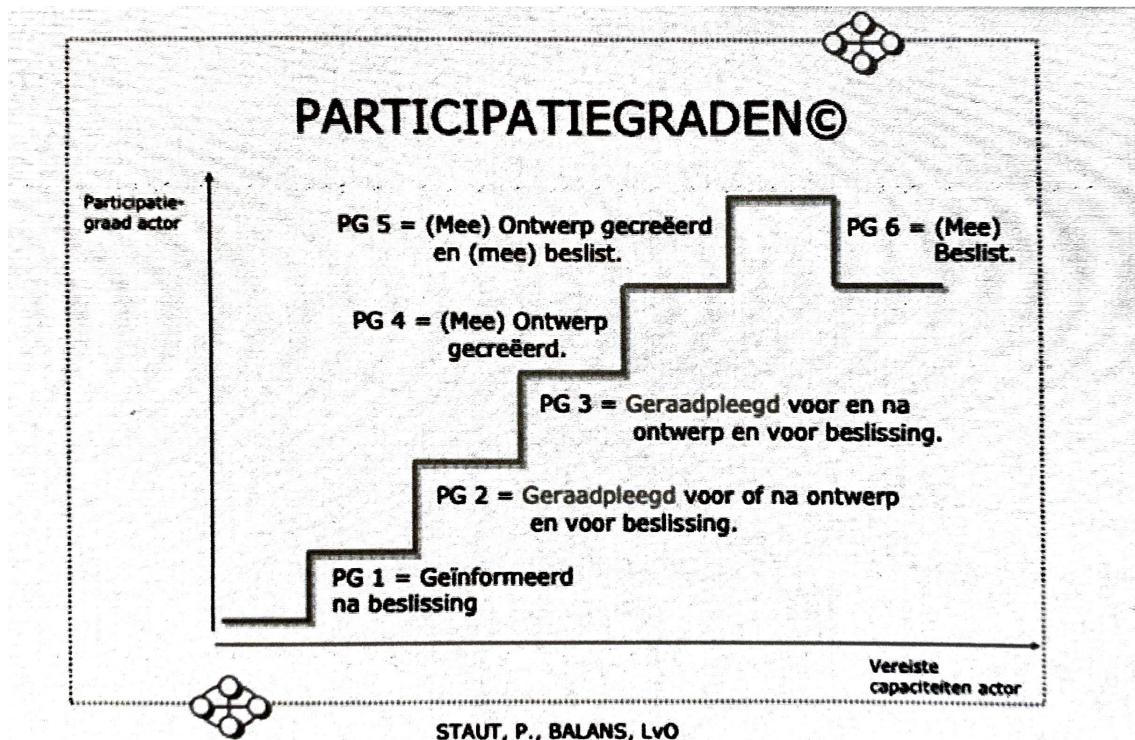
De leidinggevende van de peuterschool (omschakeling naar een kinderdagverblijf vanaf september 2024) is tijdens het schrijven van deze bachelorproef veranderd. Nu is Yana leidinggevende in plaats van Chantal.

11.2 Bijlage B: Mindset van het kindcentrum

11.3 Bijlage C: Participatieladder van Pol Staut

11.4 Bijlage D: Ervaringstafels focusgroep

INLEIDING (+/- 5 min)			
Welkom heten (+/- 2 min)	Dankjewel allemaal om jullie hiervoor in te zetten en samen in dialoog te gaan over hoe jij staat tegenover spelen bij kinderen, wat jouw speelvisie is.		
Toestemming laten tekenen op voorhand!	Ik, Ada, ga dus deze focusgroep leiden. En Lisa is mijn verslaggever. Die gaat niet deelnemen en gaat verslag nemen. Is hier dus niet om te evalueren. Om de druk niet te hoog te leggen voor de verslaggever, waar ik ook dankbaar voor ben dat die dat wilt doen, zou ik graag ook filmen of audio opname doen. Is dat oke voor jullie als er gefilmd wordt? (informed consent is op voorhand ondertekend, deelnemer is geïnformeerd)		
Informereren over doel en methode focusgroep (+/- 3 min)	Welke verwachtingen hebben jullie? Planning/structuur overlopen (afvinken als het gebeurd is) Afspraken overlopen Doel overlopen		
CHECK-IN (+/- 8 min)			
Materiaal	Openingsvraag	Methode <i>Om informatie te verzamelen</i>	Argumentatie
- Dixit kaarten De kaarten openleggen over de tafel/grond.	Aan de hand van de Dixit kaarten mag jij je gevoel weergeven. Dus loop/kijk eens rond en als een Dixit kaart jouw aanspreekt en jouw gevoel weerspiegelt mag je die bij jou houden.	- Iedereen kiest 1 Dixit kaart dat zijn gevoel op dit moment omschrijft. - Iedereen toont zijn kaart en geeft uitleg, ik laat hen spontaan vertellen.	Het is belangrijk om op voorhand te weten met welk gevoel de deelnemers hier zitten. Zo kunnen uitspraken achteraf beter gekaderd worden, kunnen die meer kleur krijgen. Mensen mogen dezelfde kaart kiezen en elk hun uitleg eraan geven. Het is dus niet om ter eerst. Dixit kaarten zijn beeldig en krachtig.

ERVARINGSTAFEL 1 (+/- 10 min)			
Doel focusgroep	Achterhalen welke elementen zij goed vinden in deze visietekst en welke minder/niet.		
Onderliggende vraag We zullen iets te weten komen over...	Hoe staan zij tegenover deze speelvisie? Wat missen jullie? Wat vinden ze sterk? Van wat wordt je warm? Waar wordt je minder warm van?		
Moderator			
Materiaal	Openingsvraag	Methode Om informatie te verzamelen	Argumentatie
- Speelvisie tekst van Sint-Paulus in 6 delen afgeprint en in het groot - Stylo - Plakband	Welke van deze 6 pijlers spreken jou het meeste aan?	Deelnemers lezen de 6 pijlers/ik lees ze voor. Ze krijgen 1 minuut bedenktijd. Daarna schrijven ze hun naam bij de pijler die hun het meeste aanspreekt. Terugkoppeling in de groep.	Door al 6 pijlers weer te geven, met de uitleg en dit visueel te tonen kunnen ze op hun gemak het lezen en luisteren. Terugkoppeling in grote groep is dan van belang voor de verslaggever. Elke groep/persoon benoemt welke onderdelen hun het meeste aanspreekt. Ik laat ze vertellen en stel open vragen.
Verslagnemer			
Materiaal	Doel	Methode Om informatie bij te houden	Argumentatie
- Pc met document - → per blad een ervaringstafel voor verslag, voorbereid - Ervaringstafels op papier naast verslaggever	Ter plekke: Noteren hoeveel personen per pijler gekozen zijn. Liefst met de namen. Per pijler noteren wat er gezegd wordt door de persoon/het groepje. Als er op wordt ingegaan moet dat ook opgeschreven worden.	Achteraf: Pijlers van meest gekozen naar minst gekozen zetten. Argumentaties noteren.	Deze vorm van verslag geeft overzichtelijk weer welke pijlers de voorkeur hebben. En welke argumentatie dat die krijgen.

ERVARINGSTAFEL 2 (+/- 15 min)			
Doel focusgroep	Als de kinderen uit het kindcentrum stappen, welke waarden hebben ze mee in hun rugzak. Welke waarden wil je dat ze hebben meegekregen tijdens het spelen?		
Onderliggende vraag We zullen iets te weten komen over...	Als zij alleen de speelvisie mogen ontwikkelen voor het kindcentrum. Welke waarden moeten er zeker instaan? Welke waarden spreken hun het meest aan als het gaat over de speelvisie?		
Moderator			
Materiaal	Openingsvraag	Methode Om informatie te verzamelen	Argumentatie
- Waardenkaartjes neerleggen op tafel - Papier met rugzak - Stylo's	Als de kinderen uit het kindcentrum stappen, welke waarden hebben ze mee in hun rugzak? Welke waarden wil je dat ze hebben meegekregen tijdens het spelen?	Alle waardenkaarten liggen op tafel. Ze kiezen voor zichzelf 3 waarden uit. (kaartjes niet nemen, gewoon opschrijven op hun papiertje met rugzak). Terugkoppeling in groep. Je mag eventueel ook anekdote vertellen.	Door alle waarden op tafel te leggen, hebben ze keuze, inspiratie. Omdat het veel waarden zijn, hebben ze ook keuze genoeg om echte diegenen ze kiezen die jij het belangrijkste vindt. Iedereen is vrij om uitgebreid te vertellen of niet.
Verslagnemer			
Materiaal	Doel	Methode Om informatie bij te houden	Argumentatie
- Pc met document - → per blad een ervaringstafel voor verslag, voorbereid Ervaringstafels op papier naast verslaggever	Ter plekke noteren per persoon welke waarden die heeft gekozen. En noteren de argumentatie.	Alle waarden noteren en ook opschrijven als er een meerdere keren aanbod is gekomen.	Deze vorm van verslag geeft overzichtelijk weer welke waarden de voorkeur hebben. En welke argumentatie dat die krijgen

ERVARINGSTAFEL 3 (+/- 15 min)			
Doel focusgroep	Te weten komen of ze akkoord of niet akkoord gaan met de stellingen		
Onderliggende vraag We zullen iets te weten komen over...	Hoe staan ze tegenover de stellingen? Welke argumentatie hebben ze daar voor?		
Moderator			
Materiaal	Openingsvraag	Methode <i>Om informatie te verzamelen</i>	Argumentatie
- Papier met stellingen, groot genoeg - Groen papier - Rood papier	Bij elke stelling, voorlezen/papier tonen. Als ze akkoord gaan moeten ze naar de plek 'akkoord' stappen. Anders naar de plek 'niet akkoord'	Bij elke stelling staan ze op rood of op groen. Bij iedereen wordt er geluisterd waarom ze daar staan.	Het is al een kleine groep dus terugkoppeling is direct mogelijk in grote groep.
Verslagnemer			
Materiaal	Doel	Methode <i>Om informatie bij te houden</i>	Argumentatie
- Pc met document - → per blad een ervaringstafel voor verslag, voorbereid Ervaringstafels op papier naast verslaggever	Ter plekke noteren per persoon per stelling wat hun antwoord was. En de argumentatie noteren.	Alle stellingen noteren en per stelling de antwoorden noteren en de argumentatie.	Deze vorm van verslag geeft overzichtelijk weer welke stellingen de voorkeur hebben. En welke argumentatie dat die krijgen.

Speelvisie Sint-Paulus

Hoe laat je dagelijks bijna 450 kinderen gedurende meer dan 2u buiten samen spelen en leren? Een boeiende uitdaging waar we met onze speelvisie als basis een antwoord op bieden.

Deze visie is niet in beton gebeiteld maar is het resultaat van vele jaren overleg, observeren en bijschaven.

01

Een avontuurlijke en uitdagende speelomgeving

We spelen in een natuurlijke speelomgeving. Voor zowel groot als klein willen we avontuur creëren. Dit hoort dan ook grote en kleine avonturen met zich mee te brengen. Een leuke plas om in te spelen, een struik om zich in te verstoppen, een boom om in te klimmen... Maar het avontuur kan ook liggen in de tikspelletjes in een spannende omgeving, de trapjes van de tribune opstappen of een snel parcours afleggen met de step. Voor elk kind van de school moet er op de speelplaats iets te beleven zijn. Zodat elke vorm van spelen zijn plaats vindt.

02

Een veilige speelomgeving

De kinderen moeten zoveel mogelijk uitgedaagd worden om hun grenzen te verleggen zonder dat ze zichzelf en andere kinderen hierbij in gevaar brengen. Daarnaast moet het ook een veilige plaats in de mentale betekenis van het woord zijn. Een speelplaats waar kinderen ontspanning, veiligheid en geborgenheid kunnen vinden is essentieel. Onze speelplaats is zo veilig als nodig en niet zo veilig als mogelijk!

03

De vrijheid om te spelen

Op de speelplaats spelen veel kinderen van verschillende leeftijden door elkaar heen. Elk kind moet hier een plekje kunnen vinden. Wanneer een type van spel de speelplaats gaat domineren, gaat dit ten koste van andere vormen van spelen. De vrijheid van een spel houdt op waar het de vrijheid van een ander spel gaat beperken.

04

Zorg voor spel

De uitdaging voor de school ligt er in om een variatie aan spelvormen te voorzien. Dit zowel op structureel vlak als op gebied van spelmateriaal. Met zorg voor spel bedoelen we ook dat we kinderen willen tonen hoe je positief speelt. Via het spel willen we een breed spectrum aan sociale vaardigheden aanleren die we in de klas niet kunnen aanraken. Daarnaast begrijpen we onder zorg voor spel ook het respecteren van de speelomgeving en de materialen die aangeboden worden aan de kinderen. We stimuleren spelen met losse (natuurlijke) speelmaterialen.

05

Een krachtige leeromgeving

Onze speelplaats is het verlengde en een verrijking van onze klaswerking. Zowel binnen als buiten de klaslokalen laten we de kinderen 'leren'. We creëren een boeiende leeromgeving waarbij we via spel en buitenmaterialen de kinderen tot leren brengen. Daarnaast zetten we in op het versterken van de sociale vaardigheden van de kinderen. Hoe ga je om met conflicten, hoe zoek je oplossingen om kinderen in het spel te betrekken,...

06

Spelen is ontspanning

In de speeltijden willen we de kinderen de kans geven om de gedachten te verzetten en stoom af te laten. Zo willen we een ideale mix creëren tussen werktijd en speeltijd. Een natuurlijke speelomgeving helpt ons om dit te bereiken.

11.6 Bijlage F: Rugzakken met waarden

11.7 Bijlage G: Stellingen focusgroep

1. Kinderen mogen vuil worden tijdens het spelen.
2. Ik ben voorstander van risicovol spelen.
3. Ik vind het belangrijk om tijdens het spelen rijke taal aan te bieden.
4. Ik vind dat er in elk spel uitdaging moet zijn.
5. Ik vind het belangrijk dat de kinderen het spel zelf in handen nemen. Zij beslissen hoe het spel verloopt, wat ze doen en hoe lang ze spelen.
6. Ik vind het belangrijk dat alle kinderen meespelen.
7. Ik vind het belangrijk om minstens 1x in de week met open eind materiaal te spelen.
8. Voor mij is een goed ingerichte binnenruimte gestructureerd en overzichtelijk.
9. Ik hecht veel waarden aan vaste overgangen en rituelen.

11.8 Bijlage H: Enquête speelvisie kindcentrum

Vragen:

1. Ik werk in ... (duid aan wat van toepassing is) (onderwijs, buitenschoolse opvang, peuterspeelruimte/KDV, andere)
2. "Welke waarden moeten kinderen meegekregen hebben in het kindcentrum aan de hand van spelen?" Duid aan hoe belangrijk je ... vindt.
 - a. Autonomie
 - b. Avontuurlijkheid
 - c. Zelfexpressie
 - d. Probleemoplossend denken
 - e. Ontdekking
 - f. Zelfontplooiing
 - g. Fantasie
 - h. Plezier
 - i. Vrijheid
 - j. Soberheid
 - k. Respect
3. Duid aan in hoeverre je (niet) akkoord gaat met de volgende stelling.
 - a. "Ik vind het belangrijk om minstens 1x in de week met open eind materiaal te spelen."
 - b. "Ik vind het belangrijk dat kinderen zelf hun speelmateriaal mogen nemen en dat het binnen handbereik ligt."
 - c. "Ik vind dat een binnenruimte verschillende plekken/hoekjes (snoezelruimte, loopruimte, eigen plekje, etc.) moet hebben voor kinderen."
 - d. "Voor mij is een goed ingerichte binnenruimte gestructureerd en overzichtelijk."
 - e. "Ik vind naar buiten gaan met kinderen belangrijk, ook als het slecht weer is."
 - f. "Kinderen mogen vuil worden tijdens het spelen."
 - g. "Ik vind het belangrijk om tijdens het spelen rijke taal aan te bieden."
 - h. "Ik vind het belangrijk om als begeleider/leerkracht de verwondering van kinderen te blijven prikkelen."
 - i. "Ik vind dat een activiteit moet ontstaan uit de interesses van kinderen."
 - j. "Ik hecht veel waarde aan vaste rituelen en overgangen."
 - k. "Ik vind dat kinderen het meest leren door hun te laten ervaren, door erop uit te trekken, bezoeken te brengen."
 - l. "Ik vind het belangrijk om met thema's en/of projecten te werken."
 - m. "Ik ben voorstander van risicovol spelen."
 - n. "Ik vind het belangrijk dat alle kinderen meespelen."
4. "Welke waarden moeten kinderen meegekregen hebben in het kindcentrum aan de hand van spelen?" Welke drie waarden van onderstaande lijst zijn voor jou de belangrijkste? Duid jouw drie waarden aan.
 - a. Autonomie
 - b. Avontuurlijkheid
 - c. Zelfexpressie
 - d. Probleemoplossend denken

- e. Ontdekking
 - f. Zelfontplooiing
 - g. Fantasie
 - h. Plezier
 - i. Vrijheid
 - j. Soberheid
 - k. Respect
5. Wil je nog iets kwijt?

11.9 Bijlage I: Resultaten enquête van vraag 2 (waarden)

“Welke waarden moeten kinderen meegekregen hebben in het kindcentrum aan de hand van spelen?”

WAARDE	Aantal teamleden die 'niet belangrijk' hebben aangeduid	Aantal teamleden die 'noch niet belangrijk, noch belangrijk' hebben aangeduid	Aantal teamleden die 'belangrijk' hebben aangeduid
AUTONOMIE	1	1	14
AVONTUURLIJKHEID	1	0	15
ZELFEXPRESSIE	1	1	14
PROBLEEMOPLOSSEND DENKEN	0	2	14
ONTDEKKING	0	1	15
ZELFONTPLOOIING	0	0	16
FANTASIE	0	0	16
PLEZIER	0	0	16
VRIJHEID	0	1	15
SOBERHEID	2	7	7
RESPECT	0	0	16
Totaal	5	13	158

11.10 Bijlage J: Resultaten enquête van vraag 3 (stellingen)

STELLING	Aantal teamleden die 'niet akkoord' hebben aangeduid	Aantal teamleden die 'noch niet akkoord, noch akkoord' hebben aangeduid	Aantal teamleden die 'akkoord' hebben aangeduid
Werken met loose parts	1	4	11
Speelmateriaal binnen handbereik	0	6	10
Binnenruimte met verschillende plekken/hoekjes	0	0	16
Gestructureerde en overzichtelijke binnenruimte	0	0	16
Buiten spelen, ook met slecht weer	0	0	16
Kinderen mogen vuil worden	0	0	16
Aanbieden van rijke taal	0	2	14
Verwondering prikkelen	0	0	16
Vertrekken vanuit interesses	1	7	8
Vaste rituelen en overgangen	1	2	13
Leren door ervaring	0	2	14
Thema's en projecten	2	5	9
Risicovol spelen	1	3	12
Alle kinderen spelen mee	3	7	6

